

Sygn. akt III Ca 450/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 maja 2019r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie

następującym:

Przewodniczący - Sędzia SO Urszula Kapustka

Sędzia SO Katarzyna Kwilosz – Babiś

Sędzia SO Paweł Poręba (sprawozdawca)

Protokolant: prot. sądowy Katarzyna Gołyźniak

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2019r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa R. P. O. A. D., R. M. (1), M. O., S. O., T. D., K. D., E. M., R. O.

przeciwko Gminie M. L.

o pozbawienie tytułów wykonawczych wykonalności

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego w Limanowej

z dnia 26 marca 2018 r., sygn. akt I C 3/17

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że nadaje mu treść:

„ pozbawia w całości wykonalności tytuły wykonawcze w postaci:

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego T. D. złożyła oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który został zaopatrzony w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25 stycznia 2015r., sygn. akt I Co 50/16,

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego A. D. złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który został zaopatrzony w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25 stycznia 2015 r., sygn. akt I Co 51/16,

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego K. D. złożyła oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który został zaopatrzony w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25 stycznia 2015 r., sygn. akt I Co 52/16,

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego R. M. (1) złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który został zaopatrzony w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25 stycznia 2015 r., sygn. akt I Co 54/16,

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego E. M. złożyła oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który został zaopatrzony w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w L. z dnia 25 stycznia 2015 r., sygn. akt I Co 53/16,

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego R. O. złożyła oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który został zaopatrzony w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25 stycznia 2015 r., sygn. akt I Co 56/16,

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego M. O. złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który został zaopatrzony w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25 stycznia 2015 r., sygn. akt I Co 57/16,

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego S. O. złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który został zaopatrzony w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25 stycznia 2015 r., sygn. akt I Co 55/16.”

2. zasądza od pozwanego solidarnie na rzecz powodów A. D., R. M. (1), M. O., S. O., T. D., K. D., E. M., R. O. kwotę 166 zł (sto sześćdziesiąt sześć złotych) brutto tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

(...)U. K. K. – B.

Sygn. akt III Ca 450/18

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu

z dnia 14 maja 2019 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich złożył do Sądu Rejonowego w Limanowej trzy pozwy (I C 3/17, I C 4/17 i I C 5/17) skierowane przeciwko Gminie M. L., w których działając na rzecz T. D., A. D., K. D., R. M. (1), E. M., R. O., M. O., S. O., domagał się pozbawiania w całości wykonalności tytułów wykonawczych w postaci:

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego T. D. złożyła oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który zostały zaopatrzony w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25.01.2015 roku, sygn. I Co 50/16,

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego A. D. złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który zostały zaopatrzony w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25.01.2015 roku, sygn. I Co 51/16,

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego K. D. złożyła oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który zostały zaopatrzone w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25.01.2015 roku, sygn. I Co 52/16,

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego R. M. (1) złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który zostały zaopatrzone w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25.01.2015 roku, sygn. I Co 54/16,

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego E. M. złożyła oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który zostały zaopatrzone w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25.01.2015 roku, sygn. I Co 53/16,

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego R. O. złożyła oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który zostały zaopatrzone w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25.01.2015 roku, sygn. I Co 56/16,

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego M. O. złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który zostały zaopatrzone w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25.01.2015 roku, sygn. I Co 57/16,

- aktu notarialnego rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r., na mocy którego S. O. złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., który zostały zaopatrzone w klauzulę wykonalności na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Limanowej z dnia 25.01.2015 roku, sygn. I Co 55/16.

Rzecznik Praw Obywatelskich twierdził, że:

1. po powstaniu ww. tytułów wykonawczych nastąpiło zdarzenie, w wyniku którego zobowiązania wynikające z tych tytułów nie mogą zostać wykonane, w związku z zarządzeniem Burmistrza C. z 17 lutego 2016 roku nr (...), w którym organ ten ustanowił bezwzględny zakaz zasiedlenia budynku położonego przy ulicy (...) w C. oraz doszło do uchylecia powodów od skutków oświadczeń woli,

2. nie wystąpiło jedno ze zdarzeń, na których oparto klauzule wykonalności i od których zależała realizacja zobowiązań, gdyż nie przedłożono umowy użytkowania lokali w C..

W uzasadnieniach pozwów wskazano, że osoby, na rzecz których R. P. O. wytoczył powództwa, w dniu 27 listopada 2015 roku złożyły przed notariuszem, w formie aktu notarialnego, oświadczenia, w których zobowiązały się one do przeprowadzki i wymeldowania z zajmowanych dotychczas lokali przy ul. (...) w L. - w terminie 2 tygodni od złożenia przez Gminę M. L. oświadczenia o dysponowaniu budynkiem położonym w C. i gotowości zawarcia umowy nieodpłatnego użytkowania lokali w tym budynku. W oświadczeniach tych osoby te poddały się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. Akty notarialne stały się tytułami wykonawczymi po nadaniu im przez Sąd Rejonowy w Limanowej klauzul wykonalności. Podano też, że w związku z tym, że dłużnicy sprzeciwili się przeprowadzce, Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Limanowej wszczął pod sygnaturą akt KMP 110/16 postępowanie egzekucyjne w sprawie opróżnienia i wydania lokalu mieszkalnego. Ponadto w dniu 27 czerwca 2016 roku do Sądu Rejonowego w Limanowej wpłynął pozew Prokuratora Okręgowego w Nowym Sączu, działającego na rzecz dłużników, w którym Prokurator domagał się pozbawienia wykonalności tytułów wykonawczych, gdyż po ich powstaniu zaistniały okoliczności, które sprawiły, że zobowiązania nie mogły być egzekwowane, tj. dłużnicy złożyli oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczeń woli złożonych pod wpływem błędu i groźby, a ponadto Burmistrz Miasta C. wydał zarządzenie, na mocy którego wprowadził bezwzględny zakaz zasiedlenia budynku zakupionego przez Miasto L.. Ostatecznie pozew ten został cofnięty przez prokuratora, co ostatecznie spowodowało umorzenie postępowania przez sąd.

W ocenie R.P. O. nadal istnieją przesłanki uzasadniające potrzebę ochrony interesów dłużników poprzez pozbawienie tytułów wykonawczych wykonalności. Wskazał, że w dalszym ciągu przed komornikiem sądowym toczy się postępowanie egzekucyjne zmierzające do wykonania zobowiązań dłużników, a także nadal obowiązuje zarządzenie Burmistrza C. z 17 lutego 2016 roku nr (...), w którym organ ten ustanowił bezwzględny zakaz zasiedlenia budynku położonego przy ulicy (...) w C.. (...) wskazał, że zarządzenie to zostało zaskarżone przez Wojewodę (...) do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w K., jednak do czasu wydania przez sąd administracyjny orzeczenia, należy traktować jako obowiązujące. Egzekwowanie tytułów wykonawczych, sprowadzające się do przeniesienia dłużników do spornego budynku, będzie tożsame z naruszeniem przepisów porządkowych wynikających z aktu prawa miejscowego. W takiej sytuacji zachodzi wyraźna sprzeczność między stanem prawnym będącym skutkiem oświadczenia woli, a stanem wywołanym zarządzeniem porządkowym wydanym przez Burmistrza C.. Usunięcie tej sprzeczności możliwe jest wyłącznie przez wydanie przez sąd administracyjny prawomocnego wyroku w sprawie stwierdzenia nieważności zarządzenia Burmistrza C. albo poprzez pozbawienie wymienionych w pozwach tytułów wykonawczych wykonalności. Zarządzenie wydane przez Burmistrza C. należy uznać za istotne zdarzenie, które nastąpiło po powstaniu tytułów egzekucyjnych i które skutkuje niemożnością wykonania przez dłużników ciężących na nich zobowiązań. Niemożność ta wynika wprost zakazu zasiedlenia nieruchomości ustanowionego ww. zarządzeniem. W tej sytuacji spełniona została przesłanka wymieniona w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c..

(...) wskazał również, że innym zdarzeniem, które nastąpiło już po powstaniu tytułów wykonawczych było podjęcie przez dłużników starań, aby uchylić się od skutków prawnych złożonych przed notariuszem oświadczeń woli jako złożonych pod wpływem błędu i groźby. Dłużnicy złożyli do Urzędu Miasta L. pisma, w których twierdzili, że zostali wprowadzeni w błąd co do stanu własnościowego oraz stanu technicznego budynków w C., a jednocześnie działali pod wpływem informacji o planowanej eksmisji z dotychczas zajmowanego budynku i jego wyburzeniu.

Ponadto (...) wskazał, że z treści oświadczeń woli złożonych przed notariuszem wynika, że pomiędzy Miastem L. a dłużnikami miała zostać zawarta umowa użytkowania lokali w budynku położonym w C.. Warunek ten nie został spełniony, bo przedłożone do podpisania wzory umów, które w tytule nazwane zostały umowami użytkowania, w istocie były umowami użyczenia nieruchomości i tym samym zaproponowany przez wierzyciela tytuł prawny do korzystania z lokali nieruchomości w C. w sposób istotnie różni się od tytułu wskazanego w treści oświadczenia woli. W tej sytuacji nie wystąpiła przesłanka do nadania tytułom wykonawczym klauzuli wykonalności. Ta okoliczność, zdaniem (...), uzasadnia pozbawienie wyżej wymienionych tytułów wykonalności w trybie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.

Jednocześnie (...) wskazał, że w niniejszej sprawie zachodzi konieczność ochrony wolności i praw człowieka i obywatela. Egzekwowanie zobowiązań przyjętych przez dłużników w oświadczeniach złożonych przed notariuszem jest tożsame z ich eksmisją z obecnie zajmowanych lokali mieszkalnych i przeniesieniem do wskazanego przez wierzyciela budynku w innej gminie. W ten sposób organy państwa ingerują w swobodę wyboru miejsca zamieszkania, a swoboda ta, podobnie jak sama możliwość skoncentrowania w danym miejscu swojej aktywności życiowej, stanowi element prawa do życia prywatnego chronionego w art. 47 Konstytucji RP, jak i w art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 roku. Zgodnie z tymi przepisami, każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego. Korzystanie z prawa do poszanowania życia prywatnego powinno być wolne od ingerencji władzy publicznej. Wskazanie dłużnikom przez władze samorządowe L. nowego miejsca zamieszkania, a przede wszystkim przymuszanie dłużników do przeniesienia się do tego miejsca, niewątpliwie stanowi ingerencję w tak rozumiane prawo do życia prywatnego.

W pismach z 2 marca 2017 roku, osoby na rzecz których powództwa wytoczył (...), wstąpiły do udziału w sprawie w charakterze powodów.

Sprawy zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

W pisemnych odpowiedziach na pozwy pozwana Miasto L. wniosła o oddalenie powództw i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania. W uzasadnieniu takiego stanowiska Miasto L. podniosło, że nie wystąpiły przesłanki pozwalające na skuteczne uchylenie się przez osoby, na rzecz których zostały wtoczone powództwa, od złożonych

oświadczeń woli. Wskazano, że Miasto L. zakupiło nieruchomość w C. na podstawie umowy sprzedaży. Wcześniej ta nieruchomość była zamieszkiwana a poprzedni właściciele korzystali z niej do celów mieszkaniowych. Budynek był przyłączony do mediów i nie zachodziła żadna przeszkoda do dalszego wykorzystywania nieruchomości do celów mieszkaniowych. Znany i ustalony był także stan własnościowy przedmiotowego budynku. Pozwana wskazała też, że rodziny romskie zamieszkujące przy ulicy (...) w L., od wielu lat zwracały uwagę władzom L. na zły stan techniczny tego budynku i niespełnianie standardów budynku mieszkaniowego. W wykonanej 30 września 2013 roku ekspertyzie stwierdzono, że budynek nie nadaje się do remontu i należy go rozebrać. Te sygnały i interwencje dały podstawy do rozpoczęcia przez Miasto L. starań o pozyskanie środków z programów wspierania integracji Romów na poprawę warunków mieszkaniowych. Rodziny romskie wiedziały, że Miasto L. czyni tego rodzaju starania i akceptowały to. Władze Miasta wspólnie z rodzinami romskimi oglądały nieruchomości w położone w różnych miejscowościach na terenie (...), tj. w K., Z., M., C., M.. Pierwotnie doszło do uzgodnień, że Miasto L. dokona zakupu budynku położonego w miejscowości Z.. Miasto zaproponowało tryb postępowania, tj. zawarcie umowy użytkowania budynku i złożenie notarialnych oświadczeń o poddaniu się egzekucji. Rodziny romskie aktywnie uczestniczyły w tym procesie. Do finalizacji zakupu budynku w Z. nie doszło, gdyż sprzedawca wycofał się z zawarcia umowy. Ostatecznie Miasto uzgodniło z rodzinami romskimi zakup nieruchomości w C.. Budynek ten został powodom okazany i przez rodziny romskie zaakceptowany jako przyszłe miejsce ich zamieszkania. Rodziny romskie przedstawiły swoje życzenia dotyczące wykonania prac adaptacyjnych w tym budynku. Miasto te prace wykonało przed przedstawieniem rodzinom romskim do podpisania umowy użytkowania budynku. W ocenie Miasta do zmiany nastawienia rodzin romskich do zamieszkania na terenie C. doszło na skutek działań tamtejszych władz. Do Miasta L. dotarły bowiem sygnały, że burmistrz C. miał straszyć rodziny romskie, że odmówi im zasiłków, zameldowania, a dzieci nie przyjmie do szkoły. Tego typu działania władz Miasta C. nie mogą być przyjmowane za podstawę do odstąpienia przez rodziny romskie od zawartych umów i złożonych oświadczeń. Pozwana wskazała, że rodziny romskie miały wiedzę o wszelkich podejmowanych przez Miasto L. czynnościach, akceptowały je oraz zostały im przedstawione propozycje umów, które miały zostać podpisane jak też oświadczeń, które miały być złożone. Odnosząc się do zarządzenia porządkowego Burmistrza C. pozwana wskazała, że sąd powszechny ma prawo w konkretnej sprawie dokonać oceny aktu prawa miejscowego pod kątem zgodności z konstytucją i ustawami i może odmówić jego zastosowania. Odnosząc się do zarzutu braku przesłanki do nadania tytułom egzekucyjnym klauzuli wykonalności pozwana wskazała, że zarzut taki mógł ewentualnie zostać podniesiony w zażaleniach na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności. Z ostrożności pozwana twierdziła, że umowa użytkowania nie ma charakteru nazwanego na gruncie kodeksu cywilnego, a zatem w jej ramach mogą być stosowane różne rozwiązania w myśl kodeksowej zasady swobody umów. Rodziny romskie nie wnosiły żadnych uwag do rozwiązań umownych, chociaż zostały im wcześniej przedstawione.

Wyrokiem z dnia 26 marca 2018 r. Sąd Rejonowy w Limanowej oddalił powództwo (pkt. I) i nie obciążył (pkt. II) powodów A. D., R. M. (1), M. O., S. O., T. D., K. D., E. M., R. O. kosztami procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że w budynku w L. przy ulicy (...), należącym do Miasta L. mieszkały 2 rodziny wielopokoleniowe. Jedna z tych rodzin to rodzina Z. O., zaś druga, to rodzina, do której należą powodowie w tym postępowaniu. W sumie na 180 m² powierzchni użytkowej mieszkało około 37 osób.

W ramach programu rządowego dotyczącego poprawy warunków mieszkaniowych rodzin romskich Miasto L. zakupiło nieruchomość wraz z domem mieszkalnym w M., do którego wyprowadziła się cała rodzina Z. O..

W budynku przy ul. (...) nadal zamieszkują powodowie: R. M. (1) i E. M. wraz z czwórką małoletnich dzieci, T. D., A. D., K. D. wraz z dwójką dzieci, S. O., M. O. oraz R. O. wraz z czwórką małoletnich dzieci.

R. M. (1) zgłaszał władzom Miasta L. skargi na zły stan techniczny budynku przy ul. (...). Takie skargi zgłaszał też do Powiatowego Inspektora Nadzoru B. w L., wnosząc o wszczęcie wszczęcia postępowania w sprawie złego stanu technicznego budynku przy ulicy (...).

Na zlecenie Miasta L. we wrześniu 2013 roku została wykonana wycena nieruchomości składającej się, iż działki ewidencyjnej numer (...), zabudowanej budynkiem mieszkalnym przy ulicy (...). W operacie wskazano, że budynek

został wybudowany na przełomie XIX i XX wieku, jest w złym stanie technicznym, co potwierdziła ekspertyza techniczna opracowana w maju 2013 roku. Rzeczoznawca wskazał, że po dokonaniu analizy tego opracowania uznał, iż poprawne wykonanie remontu tego budynku jest z ekonomicznego punktu widzenia nieopłacalne. Korzystniej jest wyburzyć istniejący budynek i wykonać nowy od podstawy zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Budynek mieszkalny zlokalizowany przy ulicy (...) to budynek dwukondygnacyjny, częściowo podpiwniczony, o konstrukcji murowano – drewnianej, z dachem pokrytym blachą stalową. W budynku zlokalizowane są na parterze 3 lokale mieszkalne, a w poziomie piwnic 1 lokal mieszkalny. Opracowana w maju 2013 roku ekspertyza techniczna wskazywała, że zużycie elementów konstrukcyjnych: fundamentów, ścian, stropów i dachu w budynku przy ul. (...) kształtuje się w przedziale od 50 % do 70 %.

W sierpniu 2015 roku został przeprowadzony przegląd okresowy roczny, który następnie został ponowiony w grudniu 2015 roku. W czasie kontroli oceniono stan sprawności technicznej poszczególnych elementów konstrukcyjnych budynków jako zły i zakwalifikowano budynek do rozbiórki. Decyzją z 6 października 2015 roku Starosta (...) udzielił pozwolenia Miastu L. na rozbiórkę tego budynku.

Po wykonaniu na zlecenie Miasta ekspertyzy dotyczącej stanu technicznego budynku przy ul. (...) i ustaleniu, że remont tego budynku jest zupełnie nieopłacalny, władze Miasta L. podjęły decyzję o rozpoczęcie działań w celu pozyskania środków na zakup budynku dla rodzin romskich. Założeniami tego programu dotyczącego pomocy rodzinom romskim był nie tylko zakup nowego budynku mieszkalnego i przeniesienie rodzin romskich do nowego budynku, ale doprowadzenie do stanu, w którym osoby, które będą zamieszkiwały w takim budynku, będą czuły się odpowiedzialne za jego stan techniczny.

Na początku 2015 roku Miasto L. złożyło wniosek o realizację programu „Poprawa warunków mieszkaniowych społeczności romskiej”. Zorganizowane zostały pierwsze spotkania z rodzinami romskimi, na których władze Miasta poinformowały je o założeniach tego programu oraz, że poszukiwany będzie dla nich nowy budynek mieszkalny. Pierwsza kwota, która została przekazana Miastu na ten cel była zbyt mała na zakup odpowiedniego budynku na terenie miasta. Miasto uzyskało zgodę na zakup nieruchomości poza terenem miasta. Jednocześnie Miasto złożyło wniosek o zwiększenie kwoty dotacji.

Pieniądze przyznane w danym roku muszą zostać w tym samym roku wydatkowane, w przeciwnym razie podlegają zwrotowi.

Władze Miasta wspólnie z rodzinami romskimi poszukiwały nieruchomości do zakupu.

Początkowo znaleziono dwie nieruchomości: w Ł. i M.. Powodowie oglądali nieruchomość w Ł.. R. M. (1) był na miejscu, pozostali członkowie rodzin oglądali ją na zdjęciach i nie wyrazili jednak zgody na zamieszkanie w tym budynku. Z kolei rodzina Z. O. wyraziła zgodę na zamieszkanie w M. (nieruchomość ta została zakupiona przez Miasto i ta rodzina romska tam się przeprowadziła).

Trwały dalsze poszukiwania domu dla powodów. Sami powodowie wskazywali nieruchomości w M., Z., czy K.. Znaleziono też nieruchomość w C., która została okazana w październiku R. M. (1) i przedstawicielom pozostałych powodów.

Powodowie w pierwszej kolejności wybrali budynek w Z.. Miasto L. wszczęło wówczas całą procedurę, która miała doprowadzić do zakupu tej nieruchomości i przeprowadzki powodów do zlokalizowanego tam budynku. Miasto zaproponowało powodom złożenie oświadczeń notarialnych o poddaniu się egzekucji i przedstawiło im projekt „umowy użytkowania”.

W dniu 6 listopada 2015 roku wszyscy powodowie stawili się u notariusza i podpisali oświadczenia o poddaniu się egzekucji co do obowiązku opuszczenia budynku przy ul. (...). Treść tego oświadczenia była identyczna do treści

oświadczenia zawartego w aktach notarialnych z dnia 27 listopada 2015 r. Ostatecznie nie udało się sfinalizować przez Miasto zakupu nieruchomości w Z., gdyż właściciel wycofał się i nie przystąpił do umowy sprzedaży.

Spowodowało to konieczność poszukiwania nowych nieruchomości. Powodowie wskazali budynek w M., jednak właściciel nie zgodził się na sprzedaż. Następnie powodowie znaleźli budynek w K..

W dniu 27 listopada 2015 roku R. M. (1) wraz z Burmistrzem i A. P. pojechali na oględziny tego budynku. Okazało się jednak, że jest on za mały dla tak dużej liczby osób. Po oględzinach budynku w K., R. M. (1) oświadczył wobec Burmistrza, że akceptuje budynek w C.. W tym samym dniu zostało umówione spotkanie u notariusza. Pozostali powodowie zostali poinformowani o tym przez R. M. (1), który polecił im przyjść do notariusza z dowodami osobistymi w celu podpisania stosownych oświadczeń.

W dniu 27 listopada 2015 roku powodowie stawili się u notariusza T. L. celem podpisania aktu notarialnego.

W akcie notarialnym stwierdzono, że stawający oświadczają, iż w dniu 27 listopada 2015 roku zawarli pisemną umowę, z której treści wynika m.in. że powodowie zajmują pomieszczenia w budynku przy ulicy (...) i że budynek nie nadaje się do pełnienia funkcji mieszkaniowych z uwagi na zły stan techniczny, w związku z czym planowana jest rozbiórka tego budynku. Powodowie wyrazili zgodę na wymeldowanie z lokalu osób w nim zamieszkujących. Powodowie i Miasto L. za porozumieniem stron rozwiązyli umowy najmu lokali i ustalili, że powodowie mogą korzystać z lokali do czasu przeprowadzki do lokalu komunalnego położonego w miejscowości C., który Miasto zaoferowało powodom jako lokal zamienny. Ustalono, że użytkownicy budynku zobowiązani będą do ponoszenia kosztów utrzymania tego budynku komunalnego.

Powodowie zobowiązali się do przeprowadzki do budynku komunalnego w C. w okresie 2 tygodni od dnia złożenia przez Miasto L. pisemnego oświadczenia o dysponowaniu budynkiem komunalnym i gotowości zawarcia umowy nieodpłatnego współużytkowników lokalu w tym budynku.

W § 3 aktów notarialnych powodowie zobowiązali się do opróżnienia z wszystkich osób i rzeczy, opuszczenia oraz wydania na rzecz gminy M. L. lokalu mieszkalnego znajdującego się w budynku przy ulicy (...) - w terminie nie dłuższym niż 2 tygodnie od dnia złożenia przez gminę M. L. pisemnego oświadczenia o dysponowaniu budynkiem komunalnym położonym w C. i gotowości zawarcia nieodpłatnego użytkowania pomieszczeń w tym budynku. Zobowiązanie określone § 3 pkt 1 aktu notarialnego dotyczyło zarówno powodów, jak i wszystkich osób zamieszkujących wraz z nimi oraz pozostających pod ich władzą rodzicielską lub opieką.

Odnośnie zobowiązania określonego w § 3 pkt 1 tych aktów notarialnych dotyczących wydania lokalu na rzecz Gminy M. L., powodowie poddali się rygorowi egzekucji z tego aktu notarialnego stosownie do treści art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c.

Zdarzeniem, od którego uzależnione było wykonanie obowiązku wydania lokalu było złożenie przez Gminę M. L. pisemnego oświadczenia o dysponowaniu budynkiem komunalnym położonym w C. i gotowości zawarcia umowy nieodpłatnego współużytkowani pomieszczeń w tym budynku.

Przed podpisaniem tych oświadczeń notariusz odczytał wszystkim powodom treść aktu, wyjaśnił jakie są skutki podpisania tego oświadczenia. Powodowie mieli pełną świadomość, że zobowiązują się do wyprowadzki z budynku przy ul. (...). Powodowie złożyli oświadczenia o poddaniu się egzekucji w aktach notarialnych :

- T. D. - rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r.,
- A. D. - rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r.,
- K. D. - rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r.,
- R. M. (1) - rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r.,

- E. M. - rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r.,
- R. O. - rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r.,
- M. O. - rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r.,
- S. O. - rep. A numer (...) z dnia 27 listopada 2015 r.

W związku ze złożonymi przez powodów oświadczeniami co do gotowości przeprowadzenia się do budynku w C., w dniu 30 listopada 2015 roku na mocy umowy sprzedaży zawartej w formie aktu notarialnego Rep. A (...) W. B. jako Burmistrz Miasta L., działający w imieniu i na rzecz Gminy M. L., nabył własność działki ewidencyjnej nr (...), położonej w C., objętej księgą wieczystą (...) za łączną kwotę 235 000 zł. Do umowy Burmistrz dołączył uchwałę Rady Miasta nr (...) z dnia 30 lipca 2015 roku w sprawie realizacji zadania dotyczącego poprawy warunków mieszkaniowych społeczności romskiej z terenu miasta L. z treści, której wynika, że Rada Miasta L. upoważniła Burmistrza Miasta L. do nabycia nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi do zasobu komunalnego Miasta L. dla potrzeb zapewnienia odpowiednich warunków mieszkaniowych mieszkańcom L., należących do romskiej grupy etnicznej. W treści aktu notarialnego zapisano, że nieruchomość jest zabudowana budynkiem mieszkalnym w postaci domu jednorodzinnego, wolnostojącego, murowanego, dwupiętrowego wzniesionego w latach osiemdziesiątych XX wieku oraz budynkiem gospodarczym murowanym wzniesionym w latach dziewięćdziesiątych XX wieku. Nieruchomość jest wolna od obciążeń roszczeń i praw osób trzecich. Ustalono, że wydanie przedmiotu umowy nastąpi w terminie do dnia 15 grudnia 2015 r.

Po ustaleniach między stronami, w budynku w C. zostały wymienione wszystkie podłogi, zostały wykonane dodatkowe łazienki, wymieniony piec CO, zmodernizowany całe centralne ogrzewanie. Część z tych prac wskazywali sami powodowie, na życzenie których budynek został tak przygotowany, aby znajdowały się w nim 4 niezależne mieszkania wyposażone w odrębne kuchnie i łazienki. Między Miastem L. a rodzinami romskimi zostało ustalone, że po wykonaniu prac dostosowawczych Miasto L. zaoferuje ten budynek powodom do zamieszkania. Powodowie wiedzieli, że po ich wyprowadzce z ulicy (...), budynek ten zostanie wyburzony. Niektórzy z powodów przyjeżdżali do budynku w C. w czasie prac remontowych, aby zobaczyć ich rezultat.

W dniu 1 grudnia 2015 r. do Urzędu Miasta L. przyszedł R. M. (1) z prośbą o wydanie zaświadczenia, że jego rodzina będzie mieszkała w C.. Takie zaświadczenie zostało mu wydane.

W grudniu 2015 roku R. M. (1) i M. O. byli na spotkaniu w Urzędzie Miasta C.. Uzyskali oni informację, że dzieci z rodzin romskich nie zostaną przyjęte do szkoły i że nie będą mogli liczyć na wsparcie z opieki społecznej. Informację tę przekazali do władz Miasta L., które zaoferowały pełne wsparcie rodzinom romskim przy załatwianiu tych spraw.

Po zakończeniu remontu Miasto L. zgłosiło powodom na piśmie gotowość zawarcia umów użytkowania budynku w C.. Powodowie odmówili jednak podpisania tych umów i poinformowali władze Miasta L., że nie przeprowadzą się do zakupionego dla ich budynku w C..

W tej sytuacji Burmistrz osobiście udał się do powodów do budynku przy ul. (...) na spotkanie z nimi. Miało to miejsce tuż przed Świętami Bożego Narodzenia. Burmistrz wskazywał, że powodowie muszą się przeprowadzić do C., skoro się na to zgodzili. Przypomniwał o planach miasta co do rozbiórki budynku przy ul. (...).

Mimo tego powodowie nie zgodzili się na przeprowadzkę.

W dniu 21 stycznia 2016 roku Miasto L. złożyło wnioski o nadanie § 3 aktów notarialnych klauzul wykonalności.

Postanowieniami z dnia 25 stycznia 2016 roku Sąd Rejonowy w Limanowej uwzględnił wnioski Miasta L.. Dłużnicy wnieśli zażalenia na ww. postanowienia, które były przedmiotem rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Nowym Sączu

(za wyjątkiem zażalenia A. D., które zostało odrzucone). Wszystkie zażalenia dłużnik zostały oddalone w sprawach - Co 50/16, Co 51/16, Co 52/16, Co 53/16, Co 54/16, Co 55/16, Co 56/16, Co 57/16.

W dniu 29 stycznia 2016 roku powodowie K. D., T. D., A. D., R. M. (1), E. M., M. O., S. O. złożyli w Urzędzie Miasta L. jednobrzmiące pisma zatytułowane „Oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu i groźby”.

W pismach tych powodowie wskazali, że uchylają się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego w umowie z dnia 27 listopada 2015 roku pod wpływem błędu oraz groźby, w którym zobowiązali się do przeniesienia do budynku położonego w miejscowości C.. Powodowie wskazali, że zawarcie umowy nastąpiło po wprowadzeniu ich przez Burmistrza L. w błąd co do stanu własnościowego budynku w C. na dzień zawarcia umowy, nie określenia konkretnego budynku, do którego miałyby nastąpić przeniesienie oraz co do stanu technicznego oferowanego budynku, który nie dawał się w rzeczywistości do zamieszkania - brak mediów. Wskazali także, że burmistrz oświadczył, iż dotychczas zajmowany przez nich lokal przy ulicy (...) w L. nie nadaje się do dalszego zamieszkiwania i zostanie wyburzony. Ponadto podali, że niezależną podstawą do uchylenia się od skutków oświadczenia woli zawartego w ww. umowie jest groźba Burmistrz L., który oświadczył, iż w razie odmowy zawarcia umowy, zostaną eksmitowani z dotychczasowego lokalu przy ulicy (...) oraz, że w budynku tym zostaną odcięte media i nie będą wykonywane żadne remonty, lecz zostanie on wyburzony, a obawa w tych okolicznościach była obiektywnie uzasadniona.

Pisemnego oświadczenia nie złożyła powódka R. O..

Zarządzeniem nr (...) z dnia 17 lutego 2016 roku w sprawie zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego na terenie gmin C. Burmistrz C. wprowadził bezwzględny zakaz zasiedlenia nieruchomości położonej w C. ul. (...) aż do odwołania. Uchwałą nr XIII/(...) Rada Miejska w C. zatwierdziła to zarządzenie burmistrza. Zarządzenie i uchwała Rady zostały zaskarżone przez Wojewodę (...) do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w K.. Do tych postępowań ((...) SA/Kr 679/16 i (...) SA/Kr 746/16) swój udział zgłosił Rzecznik Praw Obywatelskich wynosząc o stwierdzenie nieważności skarżonego zarządzenia i uchwały jako niezgodnych z art. 21 ust. 2 i art. 64 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 140 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny, art. 32 ust. 1 i ust. 2, art. 52 ust. 1 oraz art. 47 Konstytucji RP art. 8 i art. 14 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 roku, a także art. 40 ust. 3 i art. 41 ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym. W pismach, w których zgłosił swój udział w tych postępowaniach Rzecznik wskazał, że władze (...) dopuściły się dyskryminacji osób narodowości romskiej polegającej na wykluczeniu tych osób i ograniczeniu przysługującego im prawa do swobodnego wyboru miejsca zamieszkania i pobytu. Zauważono, że nieruchomość zakupiona została ze środków pochodzących z programu (...) społeczności romskiej w Polsce na lata 2014 – 2020”. Podano też, że w tej sytuacji również Miasto L., które jest właścicielem nieruchomości, doznaje ograniczeń w korzystaniu z przysługującego prawa własności, zaś zgodnie z art. 140 k.c. własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w takim zakresie, w jakim nie zostaje naruszona istota prawa własności. Zgodnie z tym przepisem właściciel może korzystać z rzeczy w granicach określonych przez ustawę i zasady współżycia społecznego, zgodnie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem swojego prawa. W tej sytuacji zarządzenie Burmistrza C. stanowiło swoisty akt wywłaszczenia. Zaskarżone przepisy porządkowe stanowiły ograniczenie przysługującego każdej osobie prawa do swobodnego wyboru miejsca zamieszkania i pobytu. Wskazano też, że władze (...) dopuściły się dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne, pozbawiając określonej grupy osób, wyłącznie ze względu na ich przynależność do mniejszości romskiej, możliwości przystąpienia do gminnej wspólnoty. Rzecznik wskazał, że wszyscy są równi wobec prawa i wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu publicznym politycznym, społecznym, gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Wybór miejsca zamieszkania, a także sama możliwość skoncentrowania w danym miejscu swojej aktywności życiowej stanowią elementy prawa do życia prywatnego, które chronione jest zarówno w Konstytucji RP, jak w Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Zarządzenie o zakazie zasiedlenia nieruchomości, zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich, stanowiło ingerencję w tak rozumiane prawo do życia prywatnego przysługujące osobom, które w założeniu miały zamieszkać w spornej nieruchomości.

Niezależną skargę na uchwałę Rady Miejskiej złożyła także Gmina M. L. – sygn. akt III SA/Kr 745/16.

Ostatecznie Wojewódzki Sąd Administracyjny w K. wyrokiem z dnia 19 września 2016 r. stwierdził nieważność zarówno zarządzenia Burmistrza C., jak i uchwały Rady Miejskiej. Skargi kasacyjne Burmistrza C. i Rady Miejskiej od tego orzeczenia zostały oddalone przez Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 12 stycznia 2018 r.

Aktualnie zatem nie ma żadnych przeszkód co do zamieszkiwania w budynku w C., bowiem nie obowiązuje już zakaz zasiedlenia tej nieruchomości.

W dniu 27 czerwca 2016 r. Prokurator Okręgowy (...) działający na rzecz R. M. (2), E. M., T. D., M. O., R. O., A. D., K. D. i S. O. złożył pozew o przeciwko Gminie M. L. o pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych w postaci aktów notarialnych, na mocy których dłużnicy złożyli oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c., a które zostały zaopatrzone w klauzule wykonalności postanowieniami Sądu Rejonowego w Limanowej. Sprawa toczyła się pod sygnaturą I C 680/16. W uzasadnieniu pozwu Prokurator Okręgowy wskazał, że niektórzy spośród dłużników złożyli oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczeń woli złożonych w dniu 27 listopada 2015 roku pod wpływem błędu oraz groźby, w których dłużnicy zobowiązali się do przeniesienia do budynku położonego w C.. Prokurator wskazał także, że Burmistrz C. wydał zarządzenie, na mocy którego wprowadzono bezwzględny zakaz zasiedlenia nieruchomości położonej w C. ul. (...), czyli w budynku, do którego mieli zostać eksmitowani dłużnicy. Te okoliczności miały świadczyć, że po powstaniu tytułu egzekucyjnego zaszły zdarzenia, które powodują, że zobowiązania w nie mogą zostać wyegzekwowane. Pismem z dnia 2 października 2016 roku Prokurator Okręgowy (...) cofnął pozew wskazując, że aktualnie nie zachodzą już przesłanki dla ochrony interesów rodzin romskich, a zatem dalsze działanie w tym zakresie przez prokuratora nie jest konieczne. Wobec cofnięcia pozwu postanowieniem z dnia 14 listopada 2016 roku Sąd Rejonowy w Limanowej umorzył postępowanie.

Miasto L. przedstawiło powodom do podpisania projekt umowy zatytułowanej „Umowa użytkowania”, której przedmiotem było ustalenie zasad korzystania i pobierania przez użytkowników pożytków z nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym w położonym w C. przy ul. (...), zakupionego w ramach programu integracji społeczności romskiej w Polsce w latach 2014 -2020 pod nazwą Poprawa warunków mieszkaniowych społeczności romskiej. W umowie przewidziano, iż oddający w użytkowanie przekazuje nieodpłatnie użytkownikom przedmiot umowy do używania i pobierania pożytków, wywiązując się w ten sposób z obowiązku wynikającego z przepisów ustawy o ochronie praw lokatorów, w szczególności obowiązku zaproponowania lokalu zamiennego za lokal przeznaczony do rozbiórki. W umowie zastrzeżono, że użytkownicy będą zobowiązani do ponoszenia bieżących kosztów utrzymania nieruchomości oraz, że użytkownicy własnym staraniem i na własny rachunek zawrą umowy z dostawcami mediów do nieruchomości. Użytkownicy mieli zobowiązać się do ponoszenia wszelkich kosztów utrzymania i korzystania z nieruchomości, w szczególności do zapłaty podatku od nieruchomości. Ponadto przewidziano, że użytkownicy będą utrzymywać nieruchomość we właściwym stanie użytkowym i sanitarnym, dbać o czystość i porządek na nieruchomości oraz ponosić wszelkie koszty związane z utrzymaniem nieruchomości. Projekt umowy zakładał, że umowa użytkowania zostanie zawarta na czas nieokreślony, ale zastrzeżono sytuacje, w których umowa może zostać wypowiedziana lub rozwiązana w trybie natychmiastowym.

W tych okolicznościach Sąd Rejonowy analizując treść art. 840 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 843 § 3 k.p.c. uznał, że powództwo nie jest zasadne.

Z uwagi na treść art. 843 § 3 k.p.c. Sąd Rejonowy ocenił, iż wszystkie zarzuty powinny być zgłoszone już w pozwie, pod rygorem utraty prawa korzystania z nich w dalszym postępowaniu, chyba że powód wykaże, iż z przyczyn od siebie niezależnych nie mógł ich zgłosić w pozwie, czyli w piśmie wszczynającym postępowanie. Oznacza to, że co do zasady to twierdzenia pozwu i przytoczone tam zarzuty wyznaczały zakres rozpoznania sprawy. Sąd Rejonowy zatem badał, czy podniesione tam zarzuty i twierdzenia uzasadniają pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności.

Powództwo z art. 840, jako środek merytorycznej obrony dłużnika, pozwala na zakwestionowanie wykonalności tytułu wykonawczego w drodze badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tym tytułem i w konsekwencji musi być oparte na przyczynach materialnoprawnych – podstawach wymienionych w pkt 1–3 art. 840 k.p.c.

Zgodnie z art. 840 § 1 pkt 1 dłużnik może wytoczyć powództwo w celu pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, jeżeli przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, przez co rozumie się zaprzeczenie przez dłużnika obowiązkowi spełnienia na rzecz wierzyciela świadczenia objętego tytułem egzekucyjnym.

Artykuł 840 § 1 pkt 2 k.p.c. stwarza natomiast podstawę do zwalczania tytułu wykonawczego w przypadku, gdy już po powstaniu tytułu egzekucyjnego zaszły zdarzenia prowadzące do wygaśnięcia zobowiązania lub zdarzenia, wskutek których zobowiązanie nie może być egzekwowane – np. niemożność świadczenia wskutek okoliczności, za które dłużnik nie odpowiada.

Tytuły egzekucyjne, takie jak akty notarialne nie korzystają ani z prawomocności, ani z powagi res iudicata. Dłużnik zatem może zaprzeczyć treści takich tytułów egzekucyjnych. Broniąc się powództwem opozycyjnym przed egzekucją opartą na akcie notarialnym, dłużnik może zatem podnosić wszelkie zarzuty, również kwestionujące istnienie roszczenia objętego aktem notarialnym (np. że powód złożył oświadczenie woli pod wpływem błędu i skutecznie uchylił się od swojego oświadczenia woli). Dłużnik, który poddał się egzekucji w akcie notarialnym, nie traci możliwości wykazania, że zobowiązanie objęte treścią jego oświadczenia w rzeczywistości nie istniało. Wierzyciel powinien udowodnić istnienie roszczenia objętego treścią aktu notarialnego. Dłużnik z kolei powinien w pozwie zakwestionować powstanie lub dalsze istnienie swojego obowiązku świadczenia i wskazać okoliczności, które wyjaśniają, dlaczego do powstania roszczenia nie doszło.

Sąd Rejonowy ocenił, iż dłużnicy w aktach notarialnych zobowiązali się do opróżnienia z wszystkich osób i rzeczy, opuszczenia oraz wydania na rzecz Gminy L. pomieszczeń znajdujących się w budynku przy ul. (...) – w terminie nie dłuższym niż 2 tygodnie od dnia złożenia przez Gminę pisemnego oświadczenia o dysponowaniu budynkiem komunalnym położonym w C. i gotowości zawarcia umowy nieodpłatnego współużytkowania pomieszczeń w tym budynku. Oznacza to, że zobowiązanie dłużników odnosi się wyłącznie do obowiązku wyprowadzenia się z budynku w L. przy ul. (...), a nie dotyczy przeprowadzenia się do budynku w C..

W ramach obowiązującej w polskim porządku prawnym zasady swobody zawierania umów i swobody kształtowania treści stosunków prawnych (art. 353¹ k.c.), strony, tj. powodowie i pozwana na mocy porozumienia rozwiązały umowę najmu lokalu przy ul. (...) L., czego konsekwencją było zobowiązanie się powodów do opuszczenia budynku przy ul. (...). Jednocześnie Miasto L. wskazało im lokal zamienny, do którego mogą się przeprowadzić.

(...) do budynku w C. nie jest jednak elementem zobowiązania, co do którego powodowie poddali się rygorowi egzekucji. Tytuły wykonawcze, których dotyczą powództwa o pozbawienie ich wykonalności dotyczą więc zobowiązania opuszczenia lokalu przy ul. (...), a nie zobowiązania do przeprowadzki do C., na co wprost wskazuje treść § 3 aktów notarialnych.

Sąd Rejonowy ocenił, iż brak jest podstaw do pozbawienia tytułów wykonawczych wykonalności z przyczyn wskazywanych w pozwach.

W zakresie uchylenia od skutków oświadczenia woli z uwagi na błąd i groźbę Sąd Rejonowy wskazał, iż powodowie T. D., A. D., K. D., R. M. (1), E. M., M. O., S. O. złożyli wobec Miasta L. w dniu 28 stycznia 2016 r. pisemne oświadczenia, w których wskazywali, że uchylają się od skutków oświadczenia zawartego w umowie z 27 listopada 2015 r., w którym zobowiązali się do przeniesienia do budynku położonego w C.. Wskazali, że zawarcie umowy nastąpiło po wprowadzeniu ich w błąd przez Burmistrza L. co do stanu własnościowego budynku na dzień zawarcia umowy, nieokreślenia konkretnego budynku, do którego ma nastąpić przeniesienie, co do stanu technicznego oferowanego budynku, który w rzeczywistości nie nadawał się do zamieszkania – brak mediów. Ponadto Burmistrz miał oświadczyć, że budynek przy ul. (...) nie nadaje się do zamieszkania i zostanie wyburzony. Ponadto Burmistrz miał oświadczyć, że

w razie odmowy zawarcia umowy zostaną wyeksmitowani z ul. (...) i że w budynku zostaną odcięte wszystkie media i nie będą tam wykonywane żadne remonty.

Sąd Rejonowy uznał analizując treść pism z 28 stycznia 2016 r., iż zobowiązanie stanowiące treść tytułów wykonawczych, których dotyczy postępowanie przeciwegzekucyjne, nie dotyczy jednak obowiązku przeniesienia się do C. a zobowiązania się do opuszczenia budynku w L. przy ul. (...). W tej sytuacji Sąd Rejonowy ocenił, że powodowie nie uchylili się skutecznie od skutków prawnych oświadczenia woli, w którym zobowiązali się do wyprowadzki z budynku przy ul. (...).

Zobowiązanie do opuszczenia lokalu przy ul. (...) a zobowiązanie do przeprowadzki do C., są wprawdzie niejako ze sobą powiązane, ale jednak to dwa różne zobowiązania.

Zdaniem Sądu Rejonowego brak jest podstaw do rozszerzającej wykładni ww. oświadczeń także na zobowiązanie do opuszczenia budynku przy ul. (...).

Jedynie z ostrożności, na wypadek nie podzielenia powyższej argumentacji i przyjęcia, że oświadczenia powodów można traktować jako uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli dotyczącego zobowiązania się do opuszczenia pomieszczeń w budynku przy ul. (...), Sąd Rejonowy wskazał, że powodowie skutecznie nie wykazali, że zostali wprowadzeni w błąd oraz że działali pod wpływem groźby.

Powodowie w swoich zeznaniach w ogóle nie potrafili wyjaśnić na czym polegał błąd, o którym pisali w swoich oświadczeniach. W czasie przesłuchania, kiedy powodowie pytani byli w jaki sposób zostali wprowadzeni w błąd, czego ten błąd dotyczył, żaden z powodów nawet nie podał okoliczności wymienionych w pisemnym oświadczeniu. Właściwie powodowie nie potrafili wyjaśnić o jaki błąd im chodzi. Pojawiały się stwierdzenia, że ten błąd polegał na tym, że samym błędem było podpisanie aktu notarialnego. Inni twierdzili, że błąd polegał na tym, że „budynek w C. jest za daleko”. Nawet powód R. M. (1), który twierdził, że sam formułował pismo z 28 stycznia 2016 roku, nie potrafił wyjaśnić o jakim błędzie pisał w tym piśmie. W swoich zeznaniach wskazywał, że błąd polegał na tym, że dowiedział się później, że termin wydatkowania środków przyznanych w ramach tzw. programu romskiego, mógł zostać przesunięty w czasie. Żaden z powodów nie wyjaśnił zatem na czym polegało rzekome wprowadzenie ich w błąd przez Burmistrza L. co do stanu własnościowego budynku na dzień zawarcia umowy, nieokreślenia konkretnego budynku, do którego ma nastąpić przeniesienie, co do stanu technicznego oferowanego budynku, który w rzeczywistości nie nadawał się do zamieszkania – brak mediów. Stwierdzenia powodów Sąd Rejonowy ocenił jako nielogiczne i wzajemnie się wykluczające. Z jednej strony powodowie piszą o tym, że nie określono budynku, do którego mają się przeprowadzić, z drugiej strony wskazują, że zostali wprowadzeni w błąd co do stanu technicznego oferowanego budynku. Skoro piszą o stanie technicznym określonego, zaoferowanego im budynku, to znaczy że musieli mieć wiedzę, do którego budynku mają się przeprowadzić.

Niezrozumiałe jest stwierdzenie o wprowadzeniu w błąd co do stanu własnościowego budynku. Powodowie doskonale zdawali sobie sprawę, że jeżeli „zdecydują” się na budynek w C., to Miasto L. dokona jego zakupu, bo na ten właśnie cel otrzymało środki w ramach programu rządowego na poprawę sytuacji mieszkaniowej rodzin romskich. Powodowie zresztą przechodzili już wcześniej tą „procedurę” odnośnie budynku w Z., który ostatecznie nie został zakupiony, gdyż ze sprzedaży wycofał się właściciel nieruchomości. W żaden sposób nie potwierdziły się też twierdzenia o tym, że budynek w C. nie nadawał się do zamieszkania. Powodowie sami wskazywali zakres żądanych przez nich prac remontowych, które w całości przez Miasto L. zostały wykonane. Przedstawiciele wszystkich rodzin występujących w tym postępowaniu oglądali budynek w C. zarówno przed remontem, jak i po remoncie. Co do mediów, to powodowie wiedzieli, że sami muszą zawrzeć umowy o dostawę mediów, a dom wyposażony był we wszystkie niezbędne instalacje.

Sąd Rejonowy ocenił, że powodowie nie zostali również wprowadzeni w błąd co do tego, iż budynek przy ul. (...) ma zostać wyburzony. Powodowie najlepiej zdawali sobie sprawę jaki jest stan techniczny budynku przy ul. (...). To z zawiadomienia R. M. (1) toczyły się postępowania przed Powiatowym Inspektorem Nadzoru B. dotyczące stanu technicznego tego budynku. Wydawane były decyzje nakazujące kolejne dalej idące remonty. To z tej też przyczyny Miasto zleciło dokonanie ekspertyzy stanu technicznego i wyceny budynku przy ul. (...), które wykazały, że dalsze

prorowadzenie remontów w tym budynku jest nieopłacalne. Okazało się, że korzystniejsze będzie wyburzenie tego budynku i ewentualne wybudowanie go na nowo. To ta sytuacja stanowiła też impuls do podjęcia starań o uzyskanie środków finansowych z programu rządowego na poprawę warunków mieszkaniowych rodzin romskich. Z tymi rodzinami organizowane były spotkania i zaakceptowały one pomysł zakupu dla nich nowego domu. Jak wynikało z przeprowadzonych dowodów powodowie ewentualnie ich przedstawiciel (zwłaszcza R. M. (1), który był traktowany przez pozostałych powodów jako ich (...)) brali aktywny udział w poszukiwaniach nowego budynku. Sami powodowie poszukiwali i wskazywali nieruchomości położone poza terenem L. (wskazali np. budynek w K.). Powodowie zatem liczyli się z możliwością wyprowadzki z L.. Skoro sami wskazywali takie nieruchomości, to kwestia przeniesienia się w inne miejsce nie stanowiła zasadniczego problemu. Żaden z powodów nawet nie powoływał się na takie okoliczności, które wskazują, że zmiana miejsca zamieszkania wprowadzałaby trudne do przewyciężenia przeszkody (wskazać np. trzeba, że żaden z powodów nie pracuje, a zatem przeniesienie się nawet do odległej miejscowości nie spowodowałoby jakiś komplikacji).

Stąd w sytuacji, w której podjęta została decyzja o zakupie nowego budynku dla powodów, Miasto L. podjęło starania o uzyskaniu zgody na rozbiórkę budynku przy ul. (...), a powodowie o tym wiedzieli.

Zdaniem Sądu Rejonowego powodowie nie wykazali w tej sytuacji, aby działali pod wpływem groźby. Powodowie akceptowali i brali czynny udział w poszukiwaniach dla nich nowego budynku. Sami twierdzili, że kiedy podpisywali oświadczenia dotyczące budynku w Z. nikt na nich nie wywierał żadnej presji. Aż do dnia 27 listopada 2015 roku aktywnie poszukiwali nowych budynków. Dobrowolnie oglądali w tym samym dniu budynek w K., który zresztą sami wskazali. Po tym jednak kiedy okazało się, że budynek jest za mały dla tak licznej grupy osób, R. M. (1) zaakceptował nieruchomość w C.. Taką informację przekazał pozostałym powodom. Nie wykazano, aby ze strony Miasta były jakieś naciski na powodów co do podpisania tej umowy i oświadczenia notarialnego. Powodowie wskazywali, że R. M. (1) powiedział im, że mają wszyscy przyjść do notariusza, bo będą podpisywać umowę. Wszyscy powodowie zrobili to dobrowolnie. Wskazywali także, że przed podpisaniem oświadczenia notarialnego, notariusz zapoznał ich ze wszystkim dokumentami, wyjaśnił skutki podpisania przedmiotowego oświadczenia, a zatem powodowie mieli pełną świadomość tego co podpisują i jakie to rodzi konsekwencje. Co do rzekomych groźb Burmistrza L., to z zeznań powodów wynikało, że o tym iż przyjadą koparki, aby wyburzyć dom, Burmistrz mówił w czasie spotkania w domu przy ul. (...) w grudniu 2015 roku, a zatem już po podpisaniu oświadczenia o poddaniu się egzekucji. Było to w czasie kiedy powodowie mieli się wyprowadzić, a mimo to, tego nie zrobili. Dlatego nie można mówić o podpisaniu oświadczenia pod wpływem groźby, skoro spotkanie to miało miejsce już po jego podpisaniu.

O tym, że powodowie nie działali pod wpływem groźby świadczy też samo zachowanie powodów tuż po podpisaniu oświadczeń notarialnych o poddaniu się egzekucji. Powodowie lub ich przedstawiciele aktywnie uczestniczyli w przygotowaniu dla nich budynku w C., wskazywali zakres oczekiwanych remontów. Powód R. M. (1) zwrócił się nawet do Urzędu Miasta L. o wydanie zaświadczenia, że będzie zamieszkiwał w C.. Dopiero na późniejszym etapie powodowie „rozmyślili się” i nie zamierzali się przeprowadzić do nowego budynku. Było to jednak związane z działaniami innych osób, a nie miało związku rzekomym działaniem pod wpływem błędu, czy groźby wywołanej przez Burmistrza Miasta L..

Sąd Rejonowy odnosząc się do kolejnej podstawy wskazywanej jako przesłanka do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, tj. zarządzenia Burmistrza C. o zakazie zasiedlenia nieruchomości w C., które spowodowało, że tytuł wykonawczy nie może być egzekwowany wskazał, iż na datę orzekania taka podstawa nie zachodziła. Zarządzenie to i uchwała Rady Miejskiej C. zostały przez Wojewódzki Sąd Administracyjny uznane za nieważne, a skargi kasacyjne Burmistrza C. i Rady Miejskiej C. oddalone przez Naczelny Sąd Administracyjny. W ten sposób zarządzenie o zakazie zasiedlenia nieruchomości w C., będącej własnością Miasta L. zostało wyeliminowane z obrotu prawnego i na datę wydania orzeczenia w tej sprawie nie istniała żadna obiektywna przeszkoda do zamieszkania przez rodziny romskie w budynku w C..

Brak było też w ocenie Sądu Rejonowego podstaw do uwzględnienia powództwa na podstawie art. 840 § 1 pkt. 1 k.p.c., tj. na tej podstawie, że nie wystąpiło jedno ze zdarzeń, na których oparto klauzule wykonalności i od których

zależała realizacja zobowiązania, czyli, że wierzyciel Miasto L. nie zgłosiło gotowości zawarcia z dłużnikami umowy użytkowania.

Postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności były przedmiotem kontroli instancyjnej. Wszystkie zażalenia zostały oddalone przez Sąd Okręgowy w Nowym Sączu. W tej sytuacji twierdzenie, że w ogóle nie wystąpiła przesłanka do nadania klauzuli wykonalności aktom notarialnym jest całkowicie chybione. Sąd Rejonowy wskazał, że powodowie otrzymali wzór umowy jaka miała zostać zawarta pomiędzy nimi a Miastem L. odnośnie korzystania z nieruchomości w C. jeszcze przed podpisaniem oświadczenia notarialnego. Rzeczywiście w treści aktu notarialnego pojawia się sformułowanie „umowa użytkowania”, jednak odnosiło się ono do konkretnego wzoru umowy.

W ocenie Sądu Rejonowego trzeba odróżnić podmiotowe prawo użytkowania będące ograniczonym prawem rzeczowym zdefiniowanym w art. 252 i n. k.c. od potocznie pojmowanego „użytkowania” (użytkowanie sensu largo). W tym ostatnim znaczeniu termin „użytkowanie” występuje w znaczeniu „używania rzeczy”, ewentualnie „używania rzeczy i pobierania z niej pożytków”. W tym kontekście pojęcie „użytkowanie” nie odnosi się do natury stosunku prawnego (rzecowego lub obligacyjnego), z którym jest związane, a jest wykorzystywane na oznaczenie zarówno właściciela, jak i posiadacza zależnego rzeczy (najemcę, dzierżawcę, leasingobiorcę). W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się za dopuszczalne (na podstawie art. 353¹ k.c.) zawarcie przez strony umowy zatytułowanej „umową o użytkowanie”, kreującej stosunek prawny podobny do najmu lub dzierżawy, na mocy którego jednej ze stron przysługiwałoby obligacyjne prawo do korzystania z należących do drugiej z nich rzeczy lub prawa. Podobnie przyjęto w orzecznictwie SN, który w wyroku z 12 marca 2009 r. stwierdził, że określenia „użytkowanie” i „użytkownik” nie muszą dotyczyć ograniczonego prawa rzeczowego.

Taka sytuacja zachodzi w tym przypadku, gdzie słowo „użytkowanie” zostało użyte w znaczeniu potocznym, a proponowana umowa miała kreować stosunek prawny podobny do umowy użyczenia.

Dodatkowo Sąd Rejonowy rozważył, iż (...) powołał się także na naruszenie przez władze Miasta L. konstytucyjnego prawa dłużników do ochrony życia prywatnego, którego jednym z aspektów jest prawo stanowienia o sobie samym, w tym swobody wyboru miejsca zamieszkania.

Zgodnie z treścią art. 32 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Stosownie zaś do treści art. 52 Konstytucji każdemu zapewnia się wolność poruszania się po terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyboru miejsca zamieszkania i pobytu. Wolność ta jest niewątpliwie szczególnym przejawem zarówno wolności osobistej, jak i prawa decydowania o swym życiu osobistym, a także egzemplifikacją ogólnego, wolnościowego statusu jednostki. Przepis ten wyklucza zatem tworzenie obszarów zamkniętych, jak też przymusowego przesiedlania jednostek czy grup na inne tereny.

W ocenie Sądu Rejonowego te przepisy konstytucji nie zostały naruszone, a to dlatego, że powodowie nie zostali przymusowo przesiedleni w inne miejsce, ale dobrowolnie się na to zgodzili, o czym była już mowa powyżej.

Sąd Rejonowy zwrócił przy tym uwagę, iż z taką samą argumentacją, ale idącą w odwrotnym kierunku, (...) posługiwał się wstępując do postępowania administracyjnego dotyczącego stwierdzenia nieważności zarządzenia Burmistrza C. o zakazie zasiedlenia nieruchomości w C. przy ul. (...). Wtedy Rzecznik wykazywał, że władze (...) dopuściły się dyskryminacji osób narodowości romskiej polegającej na wykluczeniu tych osób i ograniczeniu przysługującego im prawa do swobodnego wyboru miejsca zamieszkania i pobytu. Wskazywał, że nieruchomość zakupiona została ze środków pochodzących z programu (...) społeczności romskiej w Polsce na lata 2014 – 2020”. Podano też, że w tej sytuacji również Miasto L., które jest właścicielem nieruchomości, doznaje ograniczeń w korzystaniu z przysługującego prawa własności, zaś zgodnie z art. 140 k.c. własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w takim zakresie, w jakim nie zostaje naruszona istota prawa własności.

Zaskarżone przepisy porządkowe stanowiły ograniczenie przysługującego każdej osobie prawa do swobodnego wyboru miejsca zamieszkania i pobytu. Twierdził, że władze (...) dopuściły się dyskryminacji ze względu na

pochodzenie etniczne, pozbawiając określonej grupy osób, wyłącznie ze względu na ich przynależność do mniejszości romskiej, możliwości przystąpienia do gminnej wspólnoty. Rzecznik wskazał, że wszyscy są równi wobec prawa, wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

Zdaniem Sądu Rejonowego oznacza to, że w tamtej sytuacji (...) bronił prawa powodów do wyboru miejsca zamieszkania, na które „wybrali” C., twierdząc że powodowie mieli do tego pełne, konstytucyjne prawo. Aktualnie zaś twierdzi, że powodowie do tego zostali zmuszeni i że to Miasto L. dyskryminuje powodów nakazując im przeprowadzkę.

Przedmiotem rozpoznania Sądu nie była zaś ocena realizacji przez Miasto L. programu rządowego dotyczącego poprawy sytuacji mieszkaniowej rodzin romskich. Z uwagi na sformułowane zarzuty sąd nie miał możliwości ani kompetencji do oceny, czy realizacja tego programu przez zakup nieruchomości na terenie innej gminy była prawidłowa.

Z uwagi na prekluzję ustanowioną w art. 843 § 3 k.p.c. Sąd Rejonowy badał jedynie zarzuty podniesione w pozwie. Badanie innych okoliczności byłoby w tej sytuacji orzekaniem ponad żądanie, co byłoby naruszeniem art. 321 § 1 k.p.c.

Na datę orzekania pozwana była właścicielem nieruchomości, do której powodowie zgodzili się przeprowadzić i w żaden skuteczny sposób nie zostało to zakwestionowane.

Art. 5 k.c. (tzw. nadużycie prawa) nie może być samoistną podstawą powództwa przeciwegzekucyjnego z art. 840 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. W okolicznościach sprawy Sąd Rejonowy uznał, że zachodzą wyjątkowe okoliczności, o których mowa w art. 102 k.p.c., wobec czego nie obciążał powodów kosztami procesu. Sąd Rejonowy miał na uwadze sytuację majątkową powodów (żaden z nich nie pracuje, poza zasiłkami nie mają dochodów) oraz fakt, że powodowie przystąpili do sprawy zainicjowanej przez Rzecznika Praw Obywatelskich, a zatem mogli mieć subiektywne przekonanie o zasadności swoich żądań.

Apelacje od powyższego wyroku złożyli powodowie oraz R.P. O.działający na rzecz powodów.

R. (...) zaskarżył wyrok w całości (k. 249-281).

Wniósł o zmianę wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości i pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych na podstawie art. 840 § 1 pkt. 1 k.p.c.

Na podstawie art. 386 § 1 pkt. 4 k.p.c. wniósł o dopuszczenie podniesionych w apelacji nowych twierdzeń i załączonych do apelacji nowych dowodów.

Wyrokowi (...) zarzucił:

1. naruszenie norm prawa procesowego mające wpływ na wynik sprawy, tj.:

a. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego, pominięcie części dowodów, przyjęcie sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego oceny materiału dowodowego oraz ustalenie stanu faktycznego sprawy w sposób oczywiście sprzeczny z treścią tego materiału, czego wynikiem było błędne ustalenie, że dłużnicy, składając oświadczenie woli nie działali pod wpływem błędu lub groźby oraz że Gmina Miejska L. spełniła określone w oświadczeniach warunki, od których zaistnienia uzależnione było wykonanie przyjętych przez dłużników zobowiązań, a tym samym że nie nastąpiła przesłanka z art. 840 § 1 pkt. 1 k.p.c., która uzasadniałaby pozbawienie tytułów wykonawczych wykonalności,

b. art. 840 § 1 pkt. 1 k.p.c. poprzez błędne niezastosowanie w sprawie mające związek z ustaleniem stanu faktycznego tej sprawy w sposób oczywiście sprzeczny z treścią materiału dowodowego i polegające na odmowie pozbawienia

tytułów wykonawczych wykonalności pomimo tego, że nie nastąpiło zdarzenie, na którym oparto wydanie klauzuli wykonalności i skutecznie zakwestionowano istnienie obowiązku stwierdzonego w tytułach,

c. art. 47 w zw. z art. 31 ust. 3 i w zw. z art. 8 ust. 2 Konstytucji RP oraz art. 8 ust. 1 i 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (Dz.U. 1993 Nr 61 poz. 284 z późniejszymi zmianami) polegające na odstąpieniu od oceny proporcjonalności oraz konieczności ingerencji pozwanej w prawo dłużników do ochrony życia prywatnego, a w konsekwencji naruszeniu tego prawa w sposób sprzeczny z zasadami proporcjonalności i konieczności wynikającymi z art. 8 ust. 2 ww. konwencji,

W uzasadnieniu apelacji (...) podkreślił, iż Sąd I instancji przyjął błędne założenie jakoby dłużnicy składając oświadczenie woli przed notariuszem w dniu 27 listopada 2015 r. zobowiązali się jedynie do opróżnienia ze wszystkich osób i rzeczy, opuszczenia oraz wydania na rzecz gminy pomieszczeń znajdujących się w budynku przy ul. (...) w L. i tylko w tym zakresie poddali się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt. 4 k.p.c. Tymczasem zobowiązanie dłużników obejmowało także przeprowadzkę do budynku w C.. Sąd I instancji błędnie także przyjął, iż oświadczenia dłużników z dnia 29 stycznia 2016 r., w których uchylają się oni od skutków prawnych oświadczeń zawartych w aktach notarialnych nie dotyczą obowiązku opuszczenia budynku przy ul. (...) a jedynie zobowiązania przeniesienia się do C., czyli zobowiązania które nie wynikało w ogóle z tytułów wykonawczych. W tym zakresie (...) powołał się wprost na treść aktów notarialnych, które przeczą powyższej interpretacji Sądu I instancji. Zatem tytuły wykonawcze dotyczą dwóch integralnie związanych ze sobą zobowiązań, tj. opuszczenia lokali w budynku przy ul (...) i przeniesienia do budynku w C.. Taka też od początku była intencja Gminy L., bo gdyby gminie zależało jedynie na eksmisji to wystarczyło zastosowanie przepisu art. 11 ust. 2 pkt. 4 ustawy o ochronie praw lokatorów i jednostronne wypowiedzenie dłużnikom umów najmu. Gmina L. tymczasem podjęła wysiłki mające na celu wykorzystanie środków finansowych pozyskanych z programu integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014-2020 i zdecydowała się na zakup nieruchomości poza obszarem swojej własności. Dlatego oświadczenia woli dłużników z dnia 29 stycznia 2016 r. dotyczą uchylenia się od skutków prawnych obu zobowiązań. Zarzut błędu i groźby odnosi się tym samym do deklarowanego przez Burmistrza L. stanu własnościowego i technicznego budynku w C., jak też przyczyn dla jakich mieli powodowie opuścić budynek przy ul. (...) w L.. Odmienna ocena Sądu Rejonowego jest arbitralna nie odpowiada racjonalnym kryteriom działania ani zasadom doświadczenia życiowego i nie ma oparcia w zebranym w sprawie materiale dowodowym.

W ocenie (...) analizując okoliczności błędu i groźby oraz przyjmując, że te wady oświadczeń woli nie zachodzą Sąd I instancji także nie rozważył wszechstronnie materiału dowodowego czym naruszył art. 233 § 1 k.p.c.. Odnośnie nieruchomości przy ul. (...) w L. Miasto L. dysponowało decyzją nakazującą przeprowadzenie remontu. Tymczasem prac remontowych nie przeprowadzono a po około 2 latach wystąpiono z wnioskiem o rozbiórkę budynku i uzyskano pozwolenie starosty decyzją z dnia 8 października 2015 r. W okolicznościach sprawy nie istniała żadna pilna potrzeba, stąd pozwana mogła najpierw doprowadzić do przekwaterowania dłużników a dopiero później ubiegać się o rozbiórkę obiektu. Skoro zaś na etapie złożenia spornych oświadczeń z dnia 27 listopada 2015 r. dłużnicy wiedzieli o decyzji rozbiórki budynku przy ul. (...) w L. wiarygodnym jest ich zarzut, że działali pod wpływem groźby – zapowiedzi wyburzenia budynku.

Sąd I instancji zdaniem (...) błędnie przyjął, iż do rozwiązania umów najmu lokali w budynku przy ul. (...) doszło za porozumieniem stron, gdy tymczasem umowy te zostały dłużnikom wypowiedziane jednostronnie przez pozwaną pismami z dnia 16 października 2015 r. na podstawie art. 11 ust. 2 pkt. 4 ustawy o ochronie praw lokatorów, z uwagi na to, że budynek został przeznaczony do rozbiórki. Nie wskazano im lokali zamiennych. Skutek wypowiedzenia następował na koniec listopada 2015 r., zatem ta okoliczność także oznaczała dodatkową przymusową sytuację w jakiej znaleźli się dłużnicy. Były to działania celowe ze strony pozwanej, tak, iż dłużnicy faktycznie zostali pozbawieni tytułu prawnego do zajmowanych lokali, budynek przy ul (...) mógł zostać rozebrany w każdej chwili a oni sami nie mieli do dyspozycji żadnych lokali zamiennych. Dodatkowo stan budynku przy ul. (...) stale się pogarszał, a pozwana uchylała się od jego remontu. Świadomi swojej sytuacji w dniu 27 listopada 2015 r. dłużnicy stawili się przed notariuszem i złożyli oświadczenia, które wkrótce okazały się dla nich niekorzystne. Nadto zgodnie z ustawą o ochronie praw lokatorów lokal zamienny powinien być wskazany w tej samej miejscowości a nie innej.

Sąd I instancji całkowicie zignorował – oceniając zeznania powodów jako lakoniczne – że cechują się oni niską świadomością prawną i nie posługują się językiem prawnym czy prawniczym. Stąd brak logiki w ich wypowiedziach odnośnie błędu nie może przesądzać o rozstrzygnięciu sprawy na ich niekorzyść.

W ocenie (...) dodatkową okolicznością przemawiającą za uwzględnieniem powództwa jest fakt niezrealizowania przez pozwaną zobowiązania określonego aktem notarialnym. Pozwana miała bowiem obowiązek złożyć powodom pisemne oświadczenie o dysponowaniu budynkiem komunalnym w C. oraz zgłosić gotowość zawarcia z nimi umowy użytkowania. Gotowości zawarcia takiej umowy pozwana powodom jednak nie zgłosiła. Co prawda pozwana przedstawiła w grudniu 2015 r. powodom umowy nazwane umowami użytkowania, które jednak w swej treści zawierały postanowienia właściwe dla umowy użyczenia. Stąd faktycznie zaproponowany powodom tytuł prawny do lokali przy ul (...) w C. w istotny sposób różnił się od tytułu wskazanego w treści oświadczeń woli z dnia 27 listopada 2015 r. W akcie notarialnym jako dokumencie urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 k.p.c. była mowa o użytkowaniu, stąd nie można jak przyjął to Sąd I instancji zasadnie twierdzić, że stronom chodziło pod tą nazwą o wykreowanie stosunku prawnego zbliżonego do najmu czy dzierżawy. Gdyby wolą pozwanej było zaproponowanie powodom innej formy niż użytkowanie to okoliczność ta powinna być wyrażona w akcie notarialnym. Nie można zatem pojęcia użytkowania odnosić do potocznego znaczenia tego słowa.

Sąd I instancji zdaniem (...) nie odniósł się też do art. 47 Konstytucji oraz art. 8 ust. 1 i 2 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950. Każdy ma zaś prawo do poszanowania swojego życia prywatnego przez co rozumie się integralność fizyczną i psychiczną. Aspektem życia prywatnego jest wybór miejsca zamieszkania. Dlatego poszanowanie życia prywatnego powinno być wolne od ingerencji władzy publicznej poza przypadkami przewidzianymi przez ustawę koniecznymi w demokratycznym społeczeństwie. Przymuszenie dłużników do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania, które od wielu lat było ich centrum życiowym i wynikająca z tego konieczność przeniesienia w inne miejsce wskazane przez pozwaną jak każda eksmisja stanowi ingerencję w prawo do życia prywatnego. Dlatego ingerencja ta musi spełniać kryterium legalności (art. 8 ust. 2 konwencji). Z kolei z racji podnoszonych w sprawie prowadzenie egzekucji nie jest legalne z uwagi na niewystępowanie zdarzenia, na którym oparto klauzule wykonalności.

Nie zostało także zachowane kryterium proporcjonalności, bo w tym konkretnym przypadku przymuszenie Romów do opuszczenia budynku przy ul. (...) w L. nie służy ochronie bezpieczeństwa publicznego, dobrobytu gospodarczego, nie zapobiega naruszeniom porządku, nie przeciwdziała przestępstwom, nie chroni zdrowia i moralności, ani nie zmierza do ochrony praw i wolności osób. W tym zakresie (...) powołał się na dorobek orzecznictwa (...).

Powodowie zaskarżyli wyrok w całości (k. 235-239).

Wnieśli o zmianę wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości i pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych na podstawie art. 840 § 1 pkt. 1 k.p.c. Ewentualnie wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wyrokowi zarzucili:

1. naruszenie norm prawa procesowego mające wpływ na wynik sprawy, tj.: art. 233 § 1 k.p.c. i art. 227 k.p.c. poprzez przyjęcie mimo braku dowodów, że nie ma przeszkód w zasiedleniu przez nich nieruchomości w C. oraz przyjęcie, że pozwana otrzymała środki na zakup nieruchomości w innej gminie,

2. naruszenie norm prawa materialnego, tj.:

a. art. 84 k.c. i art. 87 k.c. w zw. 840 § 1 pkt. 1 i 2 k.p.c. poprzez nieprawidłową interpretację i uznanie, że w sprawie nie zachodzą przesłanki do złożenia oświadczeń woli pod wpływem błędu i groźby i do pozbawienia wykonalności tytułów wykonawczych,

b. art. 65 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 252 k.p.c. i art. 710 k.c. poprzez błędne uznanie, że zgodnym zamiarem stron było zawarcie umowy użyczenia, podczas gdy chodziło o umowę użytkowania,

c. art. 88 k.c. w zw. z art. 65 § 1 k.c. poprzez błędne uznanie, że powodowie pomimo złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych czynności prawnej pod wpływem błędu i groźby mieli zamiar tylko uchylenia się od skutku przeprowadzki do budynku w C. a nie obejmowali zamiarem uchylenia się zobowiązania do wyprowadzki w budynku w L.,

W odpowiedzi na apelację (...) pozwana wniosła (k. 296-299) o jej oddalenie jako bezzasadnej.

Na podstawie dokumentów dołączonych przez (...) do apelacji Sąd Okręgowy ustalił dodatkowo, iż:

W wyniku wszczętego na wniosek powodów R. M. (1) i E. M. postępowania Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w L. wszczął postępowania administracyjne odnośnie stanu technicznego budynku mieszkalnego przy ul. (...) w L..

Ostateczną decyzją z dnia 8 lipca 2013 r. (...) w L. nakazał pozwanej wykonanie szeregu prac remontowych w tym budynku szeregu prac remontowych w celu wyeliminowania zagrożenia dla zdrowia i życia użytkowników w terminie do 31 grudnia 2014 r.

Termin wykonania tych prac był następnie na wniosek pozwanej przesuwany przez (...) do 31 grudnia 2016 r.

Dowód: / decyzja nr (...) z dnia 8 lipca 2013 r. k. 274-276; decyzja nr (...) z dnia 16 listopada 2015 r. k. 277-278 /.

Pozwana zamiast wykonać prace remontowe w budynku przy ul. (...) w L. wystąpiła w dniu 21 września 2015 r. do Starosty (...) z wnioskiem o pozwolenie na rozbiórkę ww. budynku. Decyzją z dnia 6 października 2015 r. Starosta (...) wyraził zgodę na rozbiórkę.

Dowód: / decyzja nr (...) z dnia 6 października 2015 r. , k. 280 -281 /.

Pozwana wypowiedziała w dniu 16 października 2015 r. umowę najmu lokali w budynku przy ul. (...) w L. w oparciu o art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 21 czerwca 2011 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie kodeksu cywilnego z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego. Okres wypowiedzenia upływał z dniem 30 listopada 2015 r.

Dowód: / wypowiedzenie z dnia 16 października 2015 r. , k. 279 /.

Wyrokiem z dnia 10 lipca 2017 r. sygn. akt III SA/Kr 585/17 Wojewódzki Sąd Administracyjny w K. stwierdził nieważność uchwały Rady Miasta L. z dnia 30 lipca 2015 r. nr XIII.100.2015 w przedmiocie realizacji zadania dotyczącego poprawy warunków mieszkaniowych społeczności romskiej z terenu Miasta L..

Wyrokiem z dnia 5 grudnia 2018 r. w sprawie I OSK (...) Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie oddalił skargę kasacyjną Gminy M. L. od wyroku z dnia 10 lipca 2017 r.

Podzielono argumentację, iż uchwała ta narusza art. 18 ust. 2 pkt. 9a ustawy o samorządzie gminnym bo nie określa konkretnej nieruchomości jaka w jej wykonaniu miała by być nabyta. Nadto uchwała jest nie do zaakceptowania z punktu widzenia zasady praworządności (art. 2 konstytucji RP) o niemożliwym jest nabycie do mieszkaniowego zasobu gminy lokali znajdujących się na terenie innej gminy, a zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych członków określonej wspólnoty samorządowej nie może prowadzić do zerwania więzów tworzących z nich członków tej wspólnoty.

Dowód: / wyrok WSA w Krakowie sygn. akt III SA/Kr 585/17; wyrok NSA sygn. akt. I OSK 2729/17 – dostępne w zbiorach internetowych /.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacje R. P. O. oraz powodów są zasadne i jako takie prowadzą do zmiany zaskarżonego wyroku choć nie wszystkie podniesione w nich zarzuty nie są trafne.

Podkreślić trzeba na wstępie, iż brak jest podstaw do uchylenia zaskarżonego wyroku z powodu nieważności, gdyż Sąd Rejonowy nie dopuścił się uchybień, które Sąd Okręgowy bierze pod rozważę z urzędu – art. 378 § 1 k.p.c.

W obecnym modelu procedury cywilnej sąd odwoławczy nie ogranicza się wyłącznie do kontroli orzeczenia sądu pierwszej instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a kontrolując prawidłowość zaskarżonego orzeczenia, pełni również funkcję sądu merytorycznego, który może rozpoznać sprawę od początku, uzupełnić materiał dowodowy lub powtórzyć już przeprowadzone dowody, a także poczynić samodzielnie ustalenia na podstawie materiału zebranego w sprawie. Tym samym postępowanie apelacyjne - choć odwoławcze - ma charakter merytoryczny (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, publ. OSNC 2008, Nr 6, poz. 55 i powołane tam orzecznictwo oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2013 roku, II CNP 72/12, publ. LEX nr 1360205).

Sąd Rejonowy postępowanie przeprowadził prawidłowo i dokonał co do zasady prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne bez konieczności ich ponownego przytaczania, z poczynionymi jednak poniżej zastrzeżeniami i uzupełnieniami (tak: wyrok SN z 9 marca 2006 r., sygn. akt I CSK 147/05, publ. LEX nr 190753).

Sąd Rejonowy nie poczynił jednak żadnych ustaleń odnośnie wypowiedzenia powodom umów najmu lokali w budynku przy ul. (...) w L. przez pozwaną w dniu 16 października 2015 r. jak też w zakresie decyzji (...) w L. z 2013 r. co do prac remontowych w tym budynku.

Zgodnie zaś z art. 316 k.p.c. sąd wydaje wyrok, biorąc pod uwagę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Stan rzeczy brany pod uwagę przez sąd przy wydaniu wyroku obejmuje podstawę faktyczną i podstawę prawną wyroku (tak: wyroki SN z dnia 13 marca 1997 r., II CKN 70/96, publ. OSNC 1997, nr 8, poz. 113, z dnia 8 lutego 2006 r., II CSK 153/05, publ. LEX nr 192012).

Dlatego Sąd Okręgowy poczynił dodatkowe ustalenia faktyczne istniejące na datę zamknięcia rozprawy przed Sądem pierwszej i drugiej instancji.

Uwzględnić też należało w ramach ustaleń faktycznych okoliczności związane z wyrokami WSA w Krakowie sygn. akt III SA/Kr 585/17 z dnia 10 lipca 2017 r. i NSA w Warszawie sygn. akt. I OSK 2729/17 z dnia 5 grudnia 2018 r.

Wobec postawienia w obu apelacjach zarówno zarzutów naruszenia prawa materialnego jak i procesowego zauważyć trzeba, że prawidłowość zastosowania lub wykładni prawa materialnego może być właściwie oceniona jedynie na kanwie niewadliwie ustalonej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia.

Skuteczne, zatem zgłoszenie zarzutu dotyczącego naruszenia prawa materialnego wchodzi zasadniczo w rachubę tylko wtedy, gdy ustalony przez sąd pierwszej instancji stan faktyczny, będący podstawą zaskarżonego wyroku, nie budzi zastrzeżeń (tak: wyrok SN z dnia 26 marca 1997 r. II CKN 60/97, publ. OSNC 1997/9/128).

Powyższe rodzi konieczność rozpoznania w pierwszym rzędzie zmierzających do zakwestionowania stanu faktycznego zarzutów naruszenia prawa procesowego (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 1997 r. II CKN 18/97, publ. OSNC 1997/8/112).

Z uwagi na charakter powództwa zgłoszonego w niniejszej sprawie znajdującego oparcie na podstawach z art. 840 § 1 pkt. 1 i 2 k.p.c. zgodzić należało się z Sądem Rejonowym, iż z art. 843 § 3 k.p.c. w pozwie powód powinien był

przytoczyć wszystkie zarzuty, jakie w tym czasie mógł zgłosić, pod rygorem utraty prawa korzystania z nich w dalszym postępowaniu.

Przepis ten przewiduje bowiem prekluzję do zgłaszania zarzutów stanowiących podstawę powództw przeciwegzekucyjnych. Zatem wszystkie zarzuty nie zgłoszone już w pozwie nie mogą być podnoszone w dalszym postępowaniu, chyba że powód wykaże, iż z przyczyn od siebie niezależnych nie mógł ich zgłosić w pozwie.

Co istotne prekluzja nie dotyczy jednak powoływania nowych dowodów ani przytaczania nowych okoliczności faktycznych (tak: Zawistowski Dariusz w: Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego – dostępny w zasobie LEX).

Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym złożone apelacje podziela pogląd, iż prekluzją są zatem objęte wyłącznie zarzuty w zakresie pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, nie zaś wnioski dowodowe ani okoliczności budujące stan faktyczny w sprawie i mające dla jego prawidłowego ustalenia istotne znaczenie.

Zastrzeżenie to w ocenie Sądu Okręgowego jest istotne, gdyż prowadzi w konsekwencji do odmiennych ocen prawnych niż to wynika z pisemnego uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego.

W ocenie Sądu Okręgowego z uwagi na niepełne ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego co do kwestii wypowiedzenia powodom umów najmu oraz decyzji (...) w L. nakazującej remont budynku przy ul. (...) częściowo zasadny jest podniesiony w apelacji (...) zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. w zakresie w jakim prowadził do oceny, iż powodowie składając oświadczenie woli w aktach notarialnych z dnia 27 listopada 2015 r. nie działali pod wpływem błędu kwalifikowanego tj. podstęp.

Sąd I instancji uchybił bowiem zasadom prawidłowej oceny dowodów w tym zakresie i przekroczył granice swobodnej oceny.

Ocena dowodów przeprowadzonych przez Sąd Rejonowy w tej części nie jest trafna i Sąd Okręgowy oceny tej nie podziela.

Bezspornie jak wynika z akt sprawy budynek przy ul. (...) w L. od wielu lat znajdował się w złym stanie technicznym, a okoliczność tę powodowie zgłaszali pozwanej jako właścicielowi budynku. Efektem tych monitów była decyzja Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego z dnia 8 lipca 2013 r. (k. 274-276) nakazująca właścicielowi budynku usunięcie nieprawidłowości. Miasto L. jednak, pomimo wydanej decyzji nakazującej wykonanie remontów, nie wykonało ich, zleciło natomiast we wrześniu 2013 roku ekspertyzę techniczną budynku (k. 76-88), z której wnioski wskazywały, iż remont budynku z ekonomicznego punktu widzenia jest nieopłacalny. W kolejnych latach Miasto L. nadal nie podejmowało żadnych działań zmierzających do poprawy stanu technicznego budynku i remontu obiektu. Jednocześnie we wrześniu 2015 r. na wniosek Miasta L. wszczęto postępowanie przed (...) celem uzyskania decyzji o rozbiórce obiektu co nastąpiło decyzją z dnia 6 października 2015 r. (k. 99).

Kolejno, co pominął Sąd Rejonowy w czynionych ustaleniach faktycznych, a które w tym zakresie wymagały uzupełnienia, w oparciu o taką decyzję Miasto L. wypowiedziało następnie powodom umowy najmu lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w L. (k. 279) na podstawie art. 11 ust 2 pkt. 4 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów. Określono w doręczonych powodom wypowiedzeniach, iż mają one skutek na koniec miesiąca kalendarzowego (tj. 30 listopada 2015 r.).

Wypowiadając powodom w takich okolicznościach i na takiej podstawie umowy najmu Miasto L. zgodnie ze wskazaną przez siebie podstawą wypowiedzenia (określoną w art. 11 ust. 2 pkt 4 ustawy o ochronie praw lokatorów, który nakazuje stosować w takim przypadku art. 10 ust 4 tej ustawy) nie pouczyło powodów, że przysługuje im w takiej sytuacji prawo do uzyskania od Miasta L. lokalu zamiennego.

Pamiętać trzeba, że lokalem zamiennym jest lokal znajdujący się w tej samej miejscowości, w której jest położony lokal dotychczasowy, wyposażony w co najmniej takie urządzenia techniczne, w jakie był wyposażony lokal używany

dotychczas, o powierzchni pokoi takiej jak w lokalu dotychczas używanym. Warunek ten uznaje się za spełniony, jeżeli na członka gospodarstwa domowego przypada 10 m² powierzchni łącznej pokoi, a w wypadku gospodarstwa jednoosobowego - 20 m² tej powierzchni (art. 2 ust. 1 pkt. 6 ustawy).

Powodowie z racji niskiej świadomości prawnej nie zdawali sobie sprawy ze zobowiązania, które ciążyło na gminie M. L. oraz z tego, że jest ono zgodnie z prawem zobowiązane do zapewnienia im lokalu w tej samej miejscowości. Faktem jest bowiem, że powodowie pierwotnie nie chcieli przenosić się do żadnej innej miejscowości co wynikało wprost z ich zeznań złożonych przed Sądem I instancji.

Zatem w okolicznościach faktycznych tej sprawy powodowie znaleźli się niejako w sytuacji przymusowej, do której podstępnie doprowadziła sama pozwana składając pierwotnie, pomimo niezapewnienia powodom innych lokali spełniających przesłanki lokalu zamiennego, wnioski o nakazanie rozbiórki budynku przy ul. (...), a po jej uzyskaniu wypowiadając powodom umowy najmu nie przestrzegając jednakże przepisu art. 10 ust 4 w zw. z art. 11 ust. 2 pkt 4 ustawy o ochronie praw lokatorów.

Pojawia się zasadniczy problem czy powodowie z racji niskiej świadomości prawnej zdawali sobie sprawę z takiego prawnego rozwiązania.

W sytuacji zaś, gdy powodowie mieli w dacie 27 listopada 2015 r. świadomość istnienia wypowiedzenia umowy najmu oraz decyzji o rozbiórce domu przy ul. (...) w L. i jak też nie mieli żadnego innego lokalu, do którego mogliby się przekwaterować, to nie trudno o wniosek, iż znaleźli się oni nie z własnej woli i winy w przymusowym położeniu. Musieli bowiem zdawać sobie sprawę z nieuchronnej konieczności opuszczenia budynku przy ul. (...) w L..

Tym bardziej zatem w tym czasie sygnalizowane przez powodów sugestie ze strony burmistrza czy pracowników miasta mogły wpływać na ich oświadczenia i decyzje. Uwiarygodnia to argument podnoszony przez R. P. O. w apelacji, że powodom grożono, iż jeśli nie zdecydują się na przeprowadzkę do potencjalnie możliwego do zakupu przez Miasto budynku w C. przy ul. (...), nie będą mieli gdzie mieszkać, gdyż budynek przy ul. (...) w L. pozwana miała nakaz rozbiórki, a powodowie od 1 grudnia 2015 roku zajmowałiby go bezumownie.

W tych okolicznościach pod presją czasu i sytuacji nie dziwią oświadczenia powodów w zakwestionowanych tytułach wykonawczych - aktach notarialnych z dnia 27 listopada 2015 r.

Oświadczenia woli - jak wynika z treści tych aktów - były poprzedzone zawarciem umowy między powodami a Miastem L. z tej samej daty, na mocy której strony rozwiązały umowy najmu lokali w budynku przy ul. (...) w L. za porozumieniem w związku z planowaną rozbiórką. Było to wynikiem obawy powodów, że zostaną eksmitowani na bruk, gdyż nie mieli wiedzy o tym, że Miasto miało obowiązek zapewnienia im lokalu zamiennego w tej samej miejscowości.

Co więcej, o tym, że wcześniejsze wypowiedzenie miało być swoistego rodzaju „przymuszeniem” powodów do złożenia stosownych oświadczeń był fakt, że Miasto L. przed sporządzeniem aktów notarialnych, które następnie stały się podstawą zaskarżenia w niniejszym procesie, ponownie rozwiązało umowy najmu z powodami, które już wcześniej przecież wypowiedziało, jednak bez zachowania obowiązku dostarczenia lokalu spełniającego przesłanki lokalu zamiennego.

Rodzi to, w ocenie Sądu Okręgowego, uprawniony wniosek, iż Miasto L. miało pełną świadomość, że wypowiadając powodom umowy najmu na podstawie art. 11 ust 2 pkt 4 ustawy o ochronie praw lokatorów jednocześnie nie zapewniając powodom lokali zamiennych, działało sprzecznie z prawem.

Zawarcie późniejszych umów rozwiązania stosunku najmu z powodami miało zatem zniwelować stan bezprawności uprzednich wypowiedzeń i ukazać, że powodowie niejako sami i z własnej woli zgodzili się na przeniesienie swojego centrum życiowego do innej miejscowości, a w tym przypadku także do innej gminy.

W istocie jednak tak nie było.

Powodowie bowiem nie zdawali sobie sprawy z tego, że przez skuteczne wypowiedzenie umowy najmu mieli by więcej praw, a przede wszystkim Miasto L. musiałyby im zapewnić lokal zamienny w tej samej miejscowości.

O tych uprawnieniach dla powodów oraz obowiązkach gminy nie zostali oni jednak w żadnym momencie pouczeni.

Tak wskazane działanie pozwanej nosiło, w ocenie Sądu Okręgowego, znamiona błędu kwalifikowanego (podstępu).

Na podstawie art.84 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej (§1). Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny) (§2).

Przepis art. 86 k.c. reguluje kwalifikowaną postać wprowadzenia w błąd, wskazując, iż jeżeli błąd wywołała druga strona podstępnie, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu może nastąpić także wtedy, gdy błąd nie był istotny, jak również wtedy, gdy nie dotyczył treści czynności prawnej (§1). Podstęp osoby trzeciej jest jednoznaczny z podstępem strony, jeżeli ta o podstępie wiedziała i nie zawiadomiła o nim drugiej strony albo jeżeli czynność prawna była nieodpłatna (§2).

Sporne jest w doktrynie czy błąd wywołany podstępnie jest kwalifikowaną postacią wady oświadczenia woli, jaką jest błąd, czy też stanowi odrębną wadę oświadczenia woli. Według pierwszego poglądu - tzw. podstęp nie stanowi odrębnej wady oświadczenia woli, a art. 86 k.c. normuje jedynie przypadek kwalifikowanego błędu (tak: S. Grzybowski, System prawa cywilnego, t. I, s. 218; A. Wolter, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 1972, s. 269).

Według drugiego poglądu podstęp jest odrębną wadą oświadczenia woli (tak: B. Lewaszkiwicz-Petrykowska, Wady oświadczenia woli w polskim prawie cywilnym, s. 132-134, Z. Radwański, Prawo cywilne - część ogólna, Warszawa 1997, s. 227.

Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym apelację w niniejszej sprawie opowiada się za przyjęciem pierwszego z wymienionych stanowisk albowiem przemawia za tym samo sformułowanie art. 86 k.c., w którym, tak jak i w art. 84 k.c., użyto pojęcia błędu, jakkolwiek wywołanego podstępnie (a nie pojęcia podstępu) oraz ograniczono jego zastosowanie do błędu nawet nieistotnego i dotyczącego nie tylko treści czynności prawnej.

Błąd, nawet będący wynikiem podstępu, zawsze jest zatem błędem, chociaż kwalifikowanym, a nie odrębną wadą oświadczenia woli.

Należy też zwrócić uwagę, że przepis art. 88 k.c. dotyczący uchylenia się od skutków oświadczenia woli złożonego innej osobie, powołuje się na złożenie oświadczenia pod wpływem błędu lub groźby i nie wymienia jako odrębnej wady podstępu.

Niezależnie od wyboru jednego z powyższych poglądów nie ulega wątpliwości, iż art. 86 k.c., dotyczący błędu wywołanego przez drugą stronę podstępnie, co oznacza sytuację polegającą na intencjonalnym wywołaniu u drugiej strony mylnego wyobrażenia o rzeczywistości w zamiarze skłonienia jej do dokonania określonej czynności prawnej (wyrok SN z 9 września 2004 roku, II CK 498/03, publ. LEX nr 137573, wyrok SN z 13 stycznia 2010 roku, II CSK 239/09, publ. LEX 560847).

Kodeks cywilny nie definiuje zatem pojęcia podstępu. Wskazuje jednak wszystkie przesłanki, których wypełnienie decyduje o wystąpieniu tej właśnie wady oświadczenia woli. Sprowadzają się one do dwóch podstawowych jakimi są podstępne wywołanie błędu i złożenie oświadczenia woli pod jego wpływem. Na podstęp składają się dwa elementy:

intencjonalny (psychiczny) oraz materialny, czyli określone zachowanie się. Jeśli chodzi o element intencjonalny, podstęp charakteryzuje się zawsze określonym intencjonalnym nastawieniem osoby do niego się uciekającej. Autor podstępu musi działać celowo. Chodzi o rozmyślność ukierunkowaną na wywołanie takiego niezgodnego z prawdą obrazu rzeczywistości u innej osoby (kontrahenta), który byłby zdolny skłonić ją do dokonania określonej czynności prawnej.

Podstęp zakłada celowe, umyślne działanie sprawcy skierowane na wywołanie takiego niezgodnego z prawdą obrazu rzeczywistości u osoby, na wolę której oddziałuje, by zdolny on był do nakłonienia jej do złożenia oświadczenia woli określonej treści (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 23 marca 2000 roku, II CKN 805/98, publ. LEX nr 50881). Działanie podstępne jest zawsze działaniem zawinionym i umyślnym. Przejawia się albo w zamiarze bezpośrednim (dolus directus) albo w zamiarze ewentualnym (dolus eventualis), a zatem chęci lub przynajmniej godzenia się na wywołanie fałszywego obrazu rzeczywistości w umyśle kontrahenta. Natomiast niedbalstwo nie jest wystarczające, nawet jeśli spowodowało powstanie błędu u innej osoby. Podstęp „mimo woli” jest sprzecznością samą w sobie.

Zatem działanie Miasta L. polegające na uzyskaniu decyzji rozbiórkowej budynku przy ul. (...) w L., a następnie na tej podstawie na wypowiedzeniu powodom umów najmu bez zachowania jednak przesłanki określonej w art. 10 ust 4 ustawy o ochronie praw lokatorów było działaniem intencjonalnym, nakierowanym na wywołanie u powodów mylnego wrażenia, że jedyną możliwością zapewnienia im miejsca zamieszkania jest poddanie się woli Miasta i wyrażenie zgody na podpisanie oświadczeń o poddaniu się egzekucji w zakresie obowiązku opuszczenia lokali przy ul. (...) z jednoczesnym zamiarem zasiedlenia nieruchomości położonej w C..

Przy takim ustaleniu, w ocenie Sądu Okręgowego spełnione zostały przesłanki do skutecznego uchylenia się od skutków złożonych przez powodów oświadczeń o poddaniu się egzekucji.

W przypadku tzw. zwykłego błędu z art. 84 k.c. dla skutecznego powołania się na błąd powód winien był wykazać w związku z rozkładem ciężaru dowodu z art. 6 k.c., że błąd dotyczył treści czynności. Błąd musi nosić też cechy istotności, tj. gdyby powód znał prawidłową treść czynności, nie przystąpiłaby do niej.

W przypadku błędu kwalifikowanego uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu może nastąpić także wtedy, gdy błąd nie był istotny, jak również wtedy, gdy nie dotyczył treści czynności prawnej (art. 86 §1 k.c.).

Niewątpliwie błąd na jaki powodowie powołują się w pozwie jest błędem istotnym, dotyczy czynności prawnej i rodzi uzasadnione przypuszczenie, że gdyby powodowie nie działali pod wpływem błędu to nie zawarliby z pozwanym umowy o takiej treści.

Ponieważ oświadczenie woli powodów zostało złożone w ramach umowy notarialnej z dnia 27 listopada 2015 roku, a zatem innej osobie, to na powodach spoczywał także ciężar wykazania (art. 6.c.), że błąd został wywołany przez pozwanego.

Dla wykazania zaś przesłanek kwalifikowanych – podstępu - konieczne jest dowiedzenie celowego wprowadzenia w błąd przez stronę pozwaną lub świadomość takiego wprowadzenia przez osobę trzecią.

Z racji o których była wyżej mowa należy podkreślić, że powodowie dowiedli celowego działania pozwanych.

Błąd jako wada oświadczenia woli, polega na tym, że składający je działa pod wpływem niezgodnego z prawdą wyobrażenia o rzeczywistości lub jej elemencie albo pod wpływem braku takiego wyobrażenia. W przypadku błędu wskazuje się przede wszystkim, że musi nastąpić błąd postrzegania („widzenia”). Odróżnia się go od błędu przewidywania i wnioskowania, należącego do sfery motywacyjnej i składającego się na pobudkę, pod wpływem której wyrażone zostało oświadczenie woli, uznane następnie przez oświadczonego za dotknięte błędem, gdy okazało się, że nie osiągnie zamierzonego i przewidywanego celu. Błąd co do pobudki albo błąd polegający na mylnym przewidywaniu wyniku przedsięwzięcia, podejmowanego na podstawie umowy, pozbawiony jest doniosłości prawnej (por. wyrok SN z

dnia 19 października 2000 roku, III CKN 963/98, OSNC 2002/5/63: „niespełnienie się oczekiwań osoby dokonującej czynności prawnej co do określonego rozwoju zdarzeń nie daje podstaw do uznania oświadczenia woli za wynik błędu prawnie doniosłego”).

Rozróżnia się także błąd sensu stricto i pomyłkę, uznając, że błąd sensu stricto polega na tym, że oświadczenie woli odpowiada rzeczywistej woli składającego, tyle że powziętej na skutek fałszywego wyobrażenia o rzeczywistości, natomiast pomyłka polega na niezgodności pomiędzy wolą oświadczającego a treścią oświadczenia (tak: A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, Prawo cywilne, 1996, s. 283; S. Grzybowski, System prawa cywilnego, t. I, 1974, s. 580).

Wprowadzenie tego rozróżnienia nie oznacza wiązania odmiennych konsekwencji z wystąpieniem błędu sensu stricto i pomyłki; obie te sytuacje, przy zaistnieniu wszystkich przesłanek prawnej doniosłości błędu, stanowią podstawę uchylecia się od skutków oświadczenia woli, złożonego czy to pod wpływem błędu sensu stricto, czy dotkniętego pomyłką.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie pogląd ten podziela.

Mylne przekonanie powodów odnośnie tego, że jedyną możliwością zapewnienia im lokali mieszkalnych jest podpisanie przez nich oświadczeń o poddaniu się egzekucji i przeprowadzka do C. są prawnie doniosłe, gdyż logicznie oceniając i zgodnie z doświadczeniem życiowym powodom zależało na zapewnieniu sobie lokum gdzie mogliby zamieszkać przy czym nie chcieli oni opuszczać dotychczasowego miejsca zamieszkania, a już na pewno Miasta L..

Zakładając zaś, że pozwana była zainteresowana wyprowadzeniem powodów poza obszar gminy, jedyną możliwością uzyskania tego celu było wytworzenie w powodach mylnego przekonania, że tylko godząc się na przeprowadzkę do C. i opuszczając jednocześnie budynek przy ul. (...) tylko w ten sposób w stanie w krótkim czasie zapewnić swoim rodzinom bezpieczny dom. Zatem po myśli art. 86 § 1 k.c. pozwana wiedziała doskonale, że działając w taki sposób wywołuje w powodach mylne wyobrażenie co do ich sytuacji prawnej w jakiej się znaleźli. Z łatwością pozwana mogła ocenić, iż z uwagi na wywołaną przez siebie sytuację powodów wyzyskuje także ich położenie.

W ocenie Sądu Okręgowego okoliczności powyższe świadczą o tym, iż doszło do złożenia przez powodów oświadczenia woli w sytuacji zajścia wady oświadczenia woli w postaci podstępu określonego w art. 86 k.c.

Na podstawie art. 88 k.c. uchylene się od skutków prawnych oświadczenia woli, które zostało złożone innej osobie pod wpływem błędu, błędu kwalifikowanego (podstępu) lub groźby, następuje przez oświadczenie złożone tej osobie na piśmie (§1). Uprawnienie do uchylecia się wygasa: w razie błędu - z upływem roku od jego wykrycia (§2).

Oświadczenie woli o podaniu się przez pozwanych egzekucji w zakresie realizacji ich obowiązku opuszczenia lokali przy ul. (...) w L. zostały złożone 27 listopada 2015 roku.

Oświadczenia o uchyleciu się od skutków prawnych oświadczeń woli powodowie złożyli w terminie roku od wykrycia podstępu w dniu 26 stycznia 2016 roku powołując się m.in. także na, jak to ujmowali groźbę formułowaną przez Burmistrza Miasta L., że jeżeli nie podpiszą wskazanych aktów notarialnych to nie będą mieli gdzie mieszkać, gdyż ich dom zostanie wyburzony.

Uprawnienie do uchylecia się od skutków prawnych swego oświadczenia woli ma charakter prawa podmiotowego kształtującego. Wykonanie go definitywnie kształtuje stosunki prawne między stronami, doprowadzając do unieważnienia czynności prawnej ex tunc, od początku.

Adresat oświadczenia woli nie ma żadnej możliwości ingerencji w celu zapobieżenia skutkom złożonego oświadczenia o uchyleciu się. Władzy takiej nie ma też sąd.

Prawidłowo wykonane uchylene się od skutków prawnych oświadczenia woli jest dla sądu wiążące.

Z treści oświadczeń jednoznacznie wynika, powodowie uchylają się ona od skutków prawnych swego oświadczenia woli na zasadzie wskazanego art. 86 § 1 k.c. powołując się na w istocie na groźbę bezprawną i błąd. Stwierdzenie wystąpienia wady w postaci błędu kwalifikowanego z art. 86 k.c. zobowiązuje zatem Sąd do przyjęcia, iż powodowie skutecznie uchylili się od skutków złożonych w dniu 27 listopada 2015 roku oświadczeń o poddaniu się egzekucji w zakresie realizacji obowiązku wyprowadzki z nieruchomości przy ul. (...).

Konsekwencją uznania, iż powodowie skutecznie uchylili się od skutków oświadczeń woli o poddaniu się egzekucji, które następnie na skutek zaopatrzenia aktów notarialnych klauzulą wykonalności stały się tytułami wykonawczymi, których pozbawienia wykonalności aktualnie domagają się powodowie jest przyjęcie, iż zaszła przesłanka z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. do pozbawienia wykonalności tytułów wykonawczych na tej podstawie, że skutecznie zakwestionowano istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem wykonawczym niebędącym orzeczeniem sądu.

Mając powyższe na uwadze należało uznać za częściowo uzasadniony zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. co doprowadziło w konsekwencji do zmiany zaskarżonego orzeczenia poprzez pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych w stosunku do powodów, za wyjątkiem R. O., która nie złożyła oświadczenia o uchyleniu się od skutków swojego oświadczenia. Jakkolwiek powódka twierdziła, że tak jak inni powodowie złożyła podobnej treści oświadczenie jednak w aktach brak jest tego oświadczenia i prawidłowo Sąd Rejonowy uznał, że zeznania powódki w tym zakresie są niewiarygodne.

Okoliczności podnoszone przez apelujących nie spełniają przesłanki do przyjęcia, że powodowie w chwili składania kwestionowanych oświadczeń działali pod wpływem groźby.

Groźba określona w art. 87 k.c. sprowadza się w istocie do niedozwolonego wpływania na wolę innej osoby, aby złożyła oświadczenie woli określonej treści. Środkiem, za pomocą którego następuje wywarcie wpływu, jest zapowiedź przyszłego zła, jakie nastąpi, jeśli oświadczenia nie zostanie złożone.

Od błędu groźba różni się tym, że składający oświadczenie woli ma prawidłowe wyobrażenie o rzeczywistości, lecz dokonuje czynności prawnej na skutek presji wywieranej przez groźącego i wbrew swojej chęci. Ważne jest też, by realizacja groźby zależała od groźącego. Skoro oświadczenie woli ma być złożone „pod wpływem groźby”, konieczne jest by pomiędzy groźbą o złożeniu oświadczenia woli wystąpiła zależność przyczynowo-skutkowa. O groźbie prawnie doniosłej można mówić wtedy, jeśli jest ona zarazem bezprawna i poważna. Ocena bezprawności groźby odbywa się przy zastosowaniu najobszerniejszego kryterium bezprawia. Przez bezprawność należy rozumieć sprzeczność zachowania sprawcy z porządkiem prawnym, który jest wyznaczany przepisami prawa (chodzi o czyny zakazane normami prawnymi) i zasadami współżycia społecznego. Groźba musi być nadto poważna, co pozwala już na wstępie pominąć zwykłe życiowe trudności i niedogodności. W przypadku groźby złożenie oświadczenia woli następuje dlatego, że adresat groźby mógł obawiać się poważnego niebezpieczeństwa osobistego lub majątkowego.

W niniejszym stanie faktycznym taka sytuacja nie miała miejsca.

Kwestia złego stanu technicznego i konieczność rozbiórki budynku była powodom znana. Informacja o tym fakcie przekazana przez burmistrza nie może zatem w świetle cytowanych założeń być uznana za bezprawną groźbę, która dodatkowo musi wywołać wrażenie istnienia poważnego niebezpieczeństwa osobistego lub majątkowego.

Należy także wspomnieć, że poszukiwania nieruchomości zamiennej trwały od września 2015 roku, a z ramienia powodów aktywnie w nich uczestniczył powód R. M. (1). Poszukiwania nieruchomości były wprost związane, jak twierdzili sami powodowie, z obowiązkiem rozbiórki budynku przy ul. (...). Zatem fakt uświadomienia powodom w jakiej de facto sytuacji prawnej wówczas się znajdowali, nie mając tytułu prawnego do innych lokali i zamieszkując budynek przeznaczony do rozbiórki, nie może być w tych okolicznościach traktowany jako kierowanie groźby w rozumieniu art. 87 k.c.

W konsekwencji powyższych uwag zasadny jest podniesiony przez skarżących w apelacjach zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyrokowania, który zdaniem powodów oraz (...)

miałby polegać na wadliwym uznaniu, że powodowie składając oświadczenia woli o poddaniu się egzekucji w trybie art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. nie działali pod wpływem błędu (podstęp) oraz że gmina L. spełniła określone w oświadczeniach warunki, od których zaistnienia uzależnione było wykonanie przyjętych przez dłużników zobowiązań.

Zarzut błędu w ustaleniach faktycznych jest zasadny wtedy, gdy sąd ustalił stan faktyczny w oderwaniu od zgromadzonych dowodów (tzw. błąd braku), jak i wtedy, gdy podstawą ustaleń faktycznych uczyniono wprawdzie wszystkie ujawnione w toku rozprawy dowody, lecz dokonano ich nieprawidłowej oceny z punktu widzenia zasad logiki, wskazań wiedzy czy doświadczenia życiowego (tzw. błąd dowolności).

Zarzut ten jest zatem z istoty rzeczy powiązany z zarzutem naruszenia przepisów postępowania.

Istotnym jest przy tym - podczas formułowania zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych - wskazanie konkretnych uchybień Sądu I instancji, albowiem rzeczą skarżącego nie jest przedstawienie własnej wersji wydarzeń, lecz wykazanie, iż to Sąd I instancji błędnie ustalił fakty z punktu widzenia swobodnej oceny dowodów. Błąd w ustaleniach faktycznych jest skutkiem naruszenia przepisów postępowania, gdyż przeprowadzenie postępowania zgodnie ze wszystkimi zasadami i regułami procesu prowadzi do poprawnych (z punktu widzenia procesowego) ustaleń faktycznych.

Sąd I instancji z racji pominięcia okoliczności wypowiedzenia umów najmu powodom przez pozwaną w dniu 16 października 2015 r. (k. 279) nieprawidłowo opisał sytuację związaną z umownymi ustaleniami stron, które prowadziły do sporządzenia kwestionowanych aktów notarialnych z dnia 27 listopada 2015 r.

Następnie Sąd Rejonowy dokonał wadliwej oceny ustalonych faktów w tym zakresie.

Sąd odmienne twierdzenia skarżących w apelacji nie są polemiką z prawidłowymi ustaleniami Sądu Rejonowego. Należy zgodzić się z zarzutem, iż dokonana przez Sąd I instancji ocena dowodów w tym zakresie nasuwa zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania oraz sprzeczna z zasadami doświadczenia życiowego.

Nie można podzielić stanowiska Sądu Rejonowego przyjętego na uzasadnienie wykładni pisemnych oświadczeń złożonych przez powodów w dniu 29 stycznia 2016 roku o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczeń woli.

W ocenie Sądu Rejonowego w oświadczeniach tych powodowie uchylili się jedynie od skutków swoich oświadczeń woli zawartych w dniu 27 listopada 2015 roku w aktach notarialnych jedynie co do zobowiązania do przeniesienia do budynku w C..

Niewątpliwie powodowie z racji przyznawanej przez nich, przyjętej też przez Sąd Rejonowy i nie budzącej w sprawie wątpliwości niskiej świadomości prawnej nie byli w stanie wyłożyć sensu całej treści zobowiązania złożonego w dniu 27 listopada 2015 r., jednak wadę oświadczenia woli, od którego uchylali się oni w dniu 29 stycznia 2016 r. odnosili oni faktycznie do całego kontekstu sytuacyjnego, czyli w pierwszej kolejności również do opuszczenia budynku przy ul. (...) w L..

Sąd Rejonowy prawidłowo uznał – o czym będzie jeszcze mowa -, iż powodowie poddali się egzekucji wyłącznie w zakresie obowiązku opróżnienia spornych lokali przy ul. (...) w L..

Zatem w świadomości powodów istniało jedno realne zobowiązanie do opróżnienia lokali przy ul. (...) w L. w znaczeniu opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania. Mieszkanie w C. było dla nich w tym momencie miejscem docelowym, do którego miało nastąpić przekwaterowanie.

Sąd uchylając się od skutków prawnych „zobowiązania do przeniesienia do budynku w C.” powodowie w istocie uchylali się od skutków całego oświadczenia woli złożonego w dniu 27 listopada 2015 r.

W ocenie Sądu Okręgowego zasadny jest także podniesiony w apelacji samych powodów zarzut naruszenia art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, przy czym należy wyjaśnić, że część zdarzeń istotnych w tym zakresie dla rozstrzygnięcia powstało także po zamknięciu rozprawy przez Sąd I instancji. W tym zakresie wskazać należy, iż zgodnie z art. 316 k.p.c. Sąd I instancji orzeka na podstawie stanu sprawy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy. Natomiast zgodnie z art. 382 k.p.c. Sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w I instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym.

Podkreślenia wymaga nadto (co już przytaczano wcześniej - art. 843 § 3 statuuje prekluzję zarzutów jako podstawy żądania pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego), iż prekluzja nie obejmuje jednak powoływania nowych dowodów ani przytaczania nowych okoliczności faktycznych, zwłaszcza jeśli powstały po zamknięciu postępowania w I instancji.

(...) w pozwie podnosił jako podstawę pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. wskazując, iż wydanie przez Burmistrza C. zarządzenia o zakazie zasiedlenia nieruchomości zakupionej przez Miasto L. na potrzeby przekwaterowania pozwanych było zdarzeniem powodującym niemożność wyegzekwowania obowiązku objętego tytułem wykonawczym. Abstrahując od zarzutów apelacji co do zakresu obowiązku jaki objęty był tytułami wykonawczymi, wskazać należy, iż w chwili zamknięcia rozprawy przed Sądem I instancji zarządzenie burmistrza Miasta C. zostało prawomocnie uchylone. Zatem w tym zakresie okoliczności faktyczne dające podstawę do oceny, że po wydaniu tytułu wykonawczego nastąpiło zdarzenie wskutek którego zobowiązanie nie może być egzekwowane, w chwili zamknięcia rozprawy przed Sądem I instancji nie istniały.

Jednak w apelacji (...) powołał nowe okoliczności faktyczne, które tą podstawę wypełniają.

W tym kontekście należało zwrócić uwagę na to, iż Gmina L. uzyskała środki w ramach programu „Program integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014–2020” na zakup nieruchomości celem zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych powodów.

Wydana też była zgoda Rady Miasta L. z dnia 30 lipca 2015 r. nr(...) w przedmiocie realizacji zadania dotyczącego poprawy warunków mieszkaniowych

Uchwała ta nie została uchylona, ale wyrokiem WSA w Krakowie z dnia 10 lipca 2017 r. ((...) SA/(...)) stwierdzono nieważność tej uchwały. Kasację Gminy L. oddalił NSA wyrokiem z dnia 5 grudnia 2018 r. I OSK (...).

Stwierdzono, że uchwała ta narusza art. 18 ust. 2 pkt 9 a ustawy o samorządzie gminnym z uwagi na to, że nie zawiera upoważnienia dla burmistrza do nabycia konkretnej nieruchomości. Nadto, zdaniem NSA, nie do przyjęcia jest w zgodzie z zasadą praworządności (art. 2 Konstytucji RP) nabywanie do mieszkaniowego zasobu gminy lokali znajdujących się na terenie innej gminy, bowiem zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych członków określonej wspólnoty samorządowej nie może prowadzić do zerwania więzów tworzących z nich członków tej wspólnoty.

Pomijając brak upoważnienia burmistrza Miasta L. do nabycia nieruchomości położonej w C. podkreślić trzeba za NSA, że Miasto L., tak jak każda inna gmina w kraju, nie może tworzyć mieszkaniowego zasobu gminy na terenie innej gminy, stąd nawet gdyby nabycie własności nieruchomości położonej w C. przez Gminę L. uznać za skuteczne, to Gmina L. nie może zakwalifikować tej nieruchomości do swojego mieszkaniowego zasobu. Zatem zamieszkanie powodów w tej nieruchomości będzie w takiej sytuacji niemożliwe przy pozostaniu powodów członkami gminy L.. Naczelny Sąd Administracyjny podkreślił, iż takie działanie gminy nie da się pogodzić z zasadą praworządności.

Podobnie należało ocenić próbę obejścia przez gminę L. przepisów dotyczących obowiązku zapewnienia lokalu zamiennego w tej samej miejscowości zgodnie z art. 10 ust 4 ustawy o ochronie praw lokatorów.

Zatem po stwierdzeniu przez NSA nieważności uchwały zezwalającej burmistrzowi L. na nabycie nieruchomości położonej w C. z argumentacją jak wskazano powyżej należało skonstatować, iż mamy do czynienia ze zdarzeniem

tego rodzaju, które uniemożliwia wykonanie tytułu wykonawczego, a zatem nastąpiło zdarzenie objęte dyspozycją art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. wskutek którego nie może być wykonywane.

W tym kontekście zarzut naruszenia art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. w ocenie Sądu Okręgowego jest zasadny skutkiem czego powództwo winno być uwzględnione w stosunku do wszystkich powodów także i z tej podstawy prawnej.

To zaś oznacza, iż powództwo wywiedzione także przez powódkę R. O., która nie złożyła skutecznego oświadczenia o uchyleniu się do skutków oświadczenia woli pod wpływem podlegało uwzględnieniu.

Słusznie (...) zarzuca także, że w kontekście wszystkich okoliczności ujawnionych w niniejszej sprawie naruszono w ostatecznym rozrachunku zasadę proporcjonalności w rozumieniu art. 47 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 8 ust. 2 Konstytucji RP oraz art. 8 ustawy o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (Dz.U. 1993 Nr 61 poz. 284 z późniejszymi zmianami). Doszło bowiem do nieuprawnionej i nieproporcjonalnej ingerencji pozwanej w prawo dłużników do ochrony życia prywatnego, tym bardziej że ustawa o ochronie praw lokatorów daje powodom więcej praw.

Zdaniem (...) wyegzekwowanie zobowiązań zawartych w stanowiących podstawę egzekucji aktach notarialnych jest równoznaczne z ingerencją władz samorządowych w swobodę wyboru miejsca zamieszkania, a swoboda ta podobnie jak sama możliwość skoncentrowania w danym miejscu swojej aktywności życiowej stanowi element prawa do życia prywatnego, chronionego zarówno art. 47 Konstytucji jak i art. 8 Konwencji. W tym kontekście apelujący powołał się na wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydanego w dniu 24 kwietnia 2012 roku w sprawie Y. i inni przeciwko Bułgarii (skarga nr (...)), który jednak dotyczył innej sytuacji niż ta w jakiej znajdują się powodowie.

Mimo to stanowisko (...) w ocenie Sądu Okręgowego jest trafne i wzmacnia zasadniczą argumentację przedstawioną w pozwie i apelacji na uzasadnienie powództwa.

Gmina L. realizowała projekt polepszenia warunków bytowych i mieszkaniowych powodów w ramach programu rządowego w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Program integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014–2020” (uchwała Rady Ministrów nr 202/2014 z dnia 7 października 2014 r. finansowanego z budżetu państwa). Program integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014-2020 w swym założeniu był i jest propozycją kontynuacji działań państwa polskiego, podejmowanych od 2001 r. w ramach: Pilotażowego programu rządowego na rzecz społeczności romskiej w województwie (...) na lata 2001-2003 oraz Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce, realizowanego w latach 2004-2013 (zwanego dalej Programem romskim). Za podstawowy cel w tym programie uznano zwiększeni integracji społeczności romskiej w życiu społeczeństwa obywatelskiego dzięki wsparciu udzielanemu w czterech dziedzinach: edukacji (w tym edukacji kulturowej, historycznej i obywatelskiej), mieszkalnictwa, zdrowia oraz działaniach prozatrudnieniowych. Program integracji zakłada przede wszystkim realizację działań socjalnych, edukacyjnych i doradczych, umożliwiających zmniejszenie skali marginalizacji społeczno-ekonomicznej tej grupy etnicznej. To w tym obszarze lokuje się zasadniczo sedno integracji Romów, bowiem cechy kultury tej zbiorowości ograniczają, a w niektórych przypadkach nawet wykluczają integrację kulturową. Zwiększenie uczestnictwa Romów w systemie edukacji i w rynku pracy, poprawa infrastruktury mieszkaniowej i stanu zdrowia jest szansą na zbliżenie tej grupy etnicznej do standardów charakteryzujących uczestnictwo w różnych sferach życia społecznego pozostałych grup ludności.

Niewątpliwie skoro pozwana korzystała ze środków programu rządowego jako formy wsparcia dla osób narodowości romskiej, to powinna zadbać o to, aby poprawa warunków mieszkaniowych nie angażowała innego samorządu (Gminy C.), również dlatego, że żadna gmina nie może tworzyć swojego zasobu mieszkaniowego na terytorium innej gminy.

Należało też liczyć się z wydzwieniem społecznym podejmowanych działań oraz odbiorem ich skutków w opinii publicznej i społeczności lokalnej.

Sąd Rejonowy prawidłowo uznał, iż powodowie poddali się egzekucji wyłącznie w zakresie obowiązku opróżnienia spornych lokali przy ul. (...).

Treść § 3 pkt 1 każdego z aktów notarialnych, wskazuje, że każdy z powodów oświadczył, iż „zobowiązuje się do opróżnienia z wszystkich osób i rzeczy, opuszczenia oraz wydania na rzecz Gminy M. L., lokalu mieszkalnego nr..., znajdującego się w budynku przy ul. (...) wzniesionego na działce ewidencyjnej (...) położonej w obrębie ewidencyjnym nr 5 w L. – w terminie nie dłuższym niż 2 tygodnie od dnia złożenia przez Gminę M. L. pisemnego oświadczenia o dysponowaniu budynkiem komunalnym położonym w C. i gotowości zawarcia umowy nieodpłatnego współużytkowania pomieszczeń w budynku komunalnym”. Dalej w pkt 2 określono, iż zobowiązanie określone w pkt 1 dotyczy zarówno osoby składającej oświadczenie jak i wszystkich osób z nią zamieszkujących oraz pozostających pod jej władzą rodzicielską lub opieką. W § 3 pkt 3 każdy z powodów w zakresie zobowiązania określonego w § 3 pkt 1 aktu notarialnego dotyczącego wydania lokalu na rzecz Gminy M. L. poddawał się rygorowi egzekucji z tego aktu notarialnego stosownie do treści art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. W § 3 pkt 5 określono, iż zdarzeniem, od którego uzależnione jest wykonanie obowiązku wydania lokalu – jest złożenie przez Gminę M. L. pisemnego oświadczenia o dysponowaniu budynkiem komunalnym położonym w C. i gotowości zawarcia umowy nieodpłatnego współużytkowania pomieszczeń w tym budynku komunalnym.

Z treści tych zapisów wynika, iż rygiorem egzekucji z art. 777 § 1 pkt 4 k.p.c. objęty był co prawda obowiązek opróżnienia i opuszczenia budynku przy ul. (...) w L. przez powodów, a nie obowiązek przeniesienia się przez powodów do budynku w C., jednak obowiązek ten obwarowany był jednocześnie spełnieniem warunku ciążącego na Gminie L. złożenia pisemnego oświadczenia o dysponowaniu budynkiem komunalnym położonym w C. i gotowości zawarcia umowy nieodpłatnego współużytkowania pomieszczeń w tym budynku komunalnym.

Z racji, o których była już mowa na podstawie orzeczeń sądów administracyjnych budynek w C. nie mógł stanowić i nie stanowił budynku komunalnego oraz nie wszedł w skład zasobu mieszkaniowego Gminy L..

Konstrukcja prawna przyjęta w kwestionowanych aktach notarialnych jest podobna do tej jaką przyjął sam ustawodawca w sprawach o wydanie lokalu, w których obowiązanemu przysługuje uprawnienie do lokalu socjalnego.

W art. 14 ust. 6 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie ustawy Kodeks cywilny (Dz. U. 2018, poz. 1234, t.j.) ustawodawca stanowi, iż orzekając o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego, sąd nakazuje wstrzymanie wykonania opróżnienia lokalu do czasu złożenia przez gminę oferty zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego. Oznacza to, że Sąd, nie może nadać tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności dopóki Gmina nie przedstawi obowiązanemu do opuszczenia lokalu oferty zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego.

W rozważanym stanie faktycznym oferta zawarcia umowy współużytkowania budynku położonego w C. była jednak warunkiem koniecznym do nadania klauzuli wykonalności przedmiotowym aktom notarialnym.

W sytuacji, gdy budynek w C. obiektywnie nie czynił zadość zobowiązaniu Gminy L. „o dysponowaniu budynkiem komunalnym” to tym samym nie została nawet formalnie spełniona hipoteza „pisemnego oświadczenia o dysponowaniu przez Gminę L. budynkiem komunalnym położonym w C. i gotowości zawarcia umowy nieodpłatnego współużytkowania pomieszczeń w budynku komunalnym”.

Oznacza to, że nie został spełniony warunek od którego uzależniono nadanie klauzuli wykonalności – tj. nie istniało prawdziwe pisemne oświadczenie Gminy L. o dysponowaniu budynkiem komunalnym położonym w C. i gotowości zawarcia umowy nieodpłatnego współużytkowania pomieszczeń w budynku komunalnym.

Uprawnionym na podstawie ustalonego przez Sąd I instancji stanu faktycznego jest też twierdzenie apelujących, iż Gmina L. od początku swoim postępowaniem zmierzała nie tylko do eksmisji powodów z zajmowanego przez nich budynku przy ul. (...) w L., ale także do przeniesienia ich do innego domu, który miał zostać zakupiony przez gminę poza obszarem jej właściwości terytorialnej. Z niekwestionowanych w tym zakresie ustaleń Sądu Rejonowego wynika bowiem, iż przedmiotem zainteresowania Gminy M. L. była także nieruchomości w M., Z. i K., które znajdują się na terenie gminy L..

Powodowie reprezentowani w postępowaniu apelacyjnym przez profesjonalnego pełnomocnika z urzędu w uzupełnieniu apelacji częściowo słusznie zarzucają naruszenie art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy w stanie faktycznym niniejszej sprawy oddalenie powództwa sprzeczne jest z zasadami współzycia społecznego.

W wyroku z dnia 27 stycznia 1999 roku II CKN 151/98, (publ. OSNC 1999, nr 7-8, poz.134) Sąd Najwyższy w sprawie, w której powódka - powołując się na art. 5 k.c. - dochodziła pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci prawomocnego wyroku sądowego orzekającego jej eksmisję z lokalu mieszkalnego, wyraził pogląd, że art. 5 k.c. nie może stanowić skutecznej podstawy trwałego pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności. Co do zasady zatem przepis art. 5 k.c. nie może stanowić samodzielnej skutecznej podstawy do pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności (por. np. wyrok SN z dnia 5 czerwca 2002 r., II CKW 943/00 nie publ.).

Jako sytuację wyjątkową Sąd Najwyższy wskazał jednak to, że po powstaniu tytułu egzekucyjnego mogłoby nastąpić zdarzenie, w wyniku którego należność nie mogłaby być egzekwowana, ponieważ w przeciwnym razie byłoby to sprzeczne z zasadami współzycia społecznego.

Zgodność zaś czynności prawnej z zasadami współzycia społecznego jest zagadnieniem kontekstu faktycznego, tj. okoliczności danej sprawy (tak: wyrok SN z dnia 9 października 2009 roku, IV CSK 157/09, publ. LEX nr 558611).

Zasady współzycia społecznego to pojęcie niedookreślone, nieostre (tak: wyrok SN z dnia 15 lutego 2017 roku II CSK 236/16, publ. LEX nr 2242151). Rozumie się przez nie na ogół obowiązujące w stosunkach między ludźmi reguły postępowania, które za podstawę mają uzasadnienie aksjologiczne (ocenne), a nie (prawne). Odwołują się one do powszechnie uznawanych w całym społeczeństwie lub w danej grupie społecznej wartości i ocen właściwego, przyzwoitego, rzetelnego, lojalnego czy uczciwego zachowania. Zasady te obejmują nie tylko reguły moralne, lecz także obyczajowe (por. np. Z. Radwański (w:) System prawa prywatnego, t. 2, 2002, s. 240 i n.; M. Safjan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. I, 2008, s. 327). W płaszczyźnie stosunków kontraktowych zasady te wyrażają się istnieniem powszechnie akceptowanych reguł przyzwoitego zachowania się wobec kontrahenta (tak: wyrok SN z dnia 22 czerwca 2010 roku, IV CSK 555/09, publ. LEX nr 885035). Szczególne znaczenie mają reguły uczciwości i rzetelności, przestrzegania dobrych obyczajów, zasad uczciwego obrotu, rzetelnego postępowania czy lojalności i zaufania. Każda ze stron umowy powinna zatem powstrzymać się od wszelkich zachowań, które świadczą o braku respektu dla interesów partnera lub wywołują uszczerbek w tych interesach.

Judykatura przyjmuje ponadto, że do uznania umowy za sprzeczną z zasadami współzycia społecznego może prowadzić skrajne naruszenie zasady równości stron (tak: uchwała SN z dnia 6 marca 1992 roku, III CZP 141/91, publ. OSNCP 1992/6/90; wyrok SN z dnia 10 listopada 2004 roku II CK 202/04, publ. Biul. SN 2005/3/11; wyrok SN z dnia 20 maja 2005 roku, II CK 354/03, publ. OSNC 2005/5/91).

Powodowie powołali szereg obiektywnych okoliczności obciążających stronę pozwaną na etapie prowadzącym do powstania tytułu wykonawczego które uzasadniałyby ocenę, iż posługiwanie się tytułem wykonawczym wobec powodów (dłużników) było sprzeczne z zasadami współzycia społecznego.

W związku z uwzględnieniem apelacji z powołaniem argumentów wskazanych powyżej odnoszenie się do pozostałych zarzutów co do zasady stało się zbędne.

Na marginesie jedynie trzeba wskazać, iż niezasadne są twierdzenia apelujących, iż podstawą zastosowania art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. winno być niespełnienie przez pozwaną gminę warunku w postaci przedstawienia powodom pisemnego oświadczenia o dysponowaniu budynkiem w C. oraz zgłoszenia gotowości zawarcia z dłużnikami umowy współużytkowania pomieszczeń w tym budynku.

Zdaniem apelującego drugi z tych warunków nie zaistniał, gdyż Miasto L. nie zgłosiło powodom jako dłużnikom gotowości zawarcia z nimi umów użytkowania. Rzecznik Praw Obywatelskich wywodził, iż umowy przedłożone powodom w grudniu 2015 roku w tytule nazwane co prawda umowami użytkowania, w istocie były umowami użyczenia nieruchomości. W umowie tej przewidziana była nieznana dla umowy użytkowania możliwość rozwiązania

umowy za wypowiedzeniem bez zachowania szczególnej formy. Zdaniem Rzecznika, zaproponowany przez gminę tytuł prawny do nieruchomości istotnie różnił się od tytułu wskazanego w treści oświadczeń woli, ale też nie zabezpieczał w sposób właściwy interesów dłużników.

W ocenie Sądu Okręgowego użyte w akcie notarialnym pojęcie „współużytkowanie” należy oceniać nie przez pryzmat stricte pojęcia kodeksowego, którego, jak sam apelujący podkreśla ze względu na niską świadomość prawną, powodowie nie mogli znać, ale w kontekście treści art. 65 § 2 k.c.

Przepis ten stanowi, iż w umowach należy raczej badać zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu.

Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 29 czerwca 1995 r. w sprawie III CZP 66/95 (publ. OSNC 1995 nr 12, poz. 168) przyjął na tle powyższego przepisu tzw. kombinowaną metodę wykładni – opartą na kryterium subiektywnym i obiektywnym. Wyrazem tego stanowiska są liczne późniejsze orzeczenia, (np. wyrok SN z dnia 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, publ. OSNC 1998, nr 5, poz. 85; wyrok SN i z dnia 20 maja 2004 r. II CK 354/03, niepubl.).

Wspomniana metoda wykładni przyznaje pierwszeństwo – w wypadku oświadczeń woli składanych innej osobie – temu znaczeniu oświadczenia woli, które rzeczywiście nadały mu obie strony w chwili jego złożenia (subiektywny wzorzec wykładni). Podstawą tego pierwszeństwa jest zawarty w art. 65 § 2 nakaz badania raczej, jaki był zgodny zamiar stron umowy, aniżeli opierania się na dosłownym brzmieniu umowy.

To, jak strony, składając oświadczenie woli, rozumiały je można wykazywać zarówno za pomocą dowodu z przesłuchania stron, jak i innych środków dowodowych.

Prowadzeniu wszelkich dowodów w celu ustalenia, jak strony rzeczywiście rozumiały pisemne oświadczenie woli nie stoi na przeszkodzie norma art. 247 k.p.c. Dowody zgłaszane w tym wypadku nie są bowiem skierowane przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu, a jedynie służą jej ustaleniu w drodze wykładni (tak: orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 1975 r., III CRN 160/75, publ. OSPiKA 1977, nr 1, poz. 6).

Judykatura i piśmiennictwo prawnicze podkreślają, że w istocie każda umowa może podlegać wykładni (zob. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1997 r., I CKN 815/97 - OSNC 1999, z. 2, poz. 38, z dnia 9 września 1998 r., I CKN 842/97 - OSNC 1999, z. 5, poz. 91, z dnia 8 czerwca 1999 r., II CKN 379/98 - OSP 2000, z. 6, poz. 92).

Wskazać w tym kontekście należy, iż celem umowy akceptowanym przez obie strony było zapewnienie powodowi tytułu prawnego do zamieszkania w budynku położonym w C.. Jak twierdził powód R. M. (1), najbardziej zorientowany w całej sytuacji, wzór umowy „użytkowania”, który następnie został im przedstawiony celem zrealizowania warunku zawieszającego prawo nadania klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu został im przedstawiony jeszcze przed podpisaniem aktu notarialnego. Nadto powód twierdził, iż burmistrz informował ich o tym, że nie będą płacić czynszu, a jedynie opłacać media. Wówczas powodowie nie kwestionowali w żadnym momencie postanowień umowy „użytkowania”, ani nie twierdzili by w niedostateczny sposób zabezpieczała ona sytuację prawną powodów. Wskazać należy, iż z zeznań powodów wynikało, iż wolą ich było zapewnienie sobie prawa do zamieszkiwania w nowym miejscu bez konieczności opłacania czynszu. Powodowie zatem oczekiwali nieodpłatnego zamieszkiwania, jak sami wskazywali, przez pierwsze 5 lat, a dopiero później, według zapewnień burmistrza budynek miał przejść na ich własność. Wzór umowy, który został powodowi przedstawiony te pierwotne warunki spełniał. Powodowie mieli zamieszkać w budynku w C. nieodpłatnie – stąd umowa nosiła cechy umowy użyczenia. Jednocześnie umowa miała zostać zawarta na czas nieokreślony, a termin wypowiedzenia ustalono na 6 miesięcy, przewidziano także możliwość rozwiązania umowy ze skutkiem natychmiastowym w razie zaistnienia przesłanek leżących po stronie powodów.

Stwierdzić zatem należy, iż zaoferowana powodowi umowa „użytkowania” spełniała przesłanki umowy zapewniającej im tytuł prawny do nieruchomości akceptowany przez obie strony.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekając jak w pkt. 1 sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt. 2 sentencji na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.

Powodowie zostali zwolnieni od kosztów sądowych w całości (k. 315) i korzystali z pomocy prawnej pełnomocnika ustanowionego z urzędu.

Koszty procesu obejmują w istocie koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom przez adwokata ustanowionego z urzędu na podstawie § 5 pkt. 4 w zw. z § 2, § 4, § 8 pkt. 2 i § 16 ust. 1 pkt. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. (tekst jednolity Dz.U. 2019 poz. 18) w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu w wysokości 135 zł netto (75 % z 180 zł), czyli 166 zł (135 zł x 23 % VAT), stosownie do wartości przedmiotu zaskarżenia 1000 zł (k. 249). W obecnym stanie prawnym w sprawach cywilnych adwokat z urzędu ustanowiony dla kilkorga współuczestników sporu (niezależnie od tego, czy współuczestnictwo to ma charakter materialny, czy formalny), otrzyma tylko jedno wynagrodzenie, niezależnie od tego, ile osób reprezentuje.

(...)